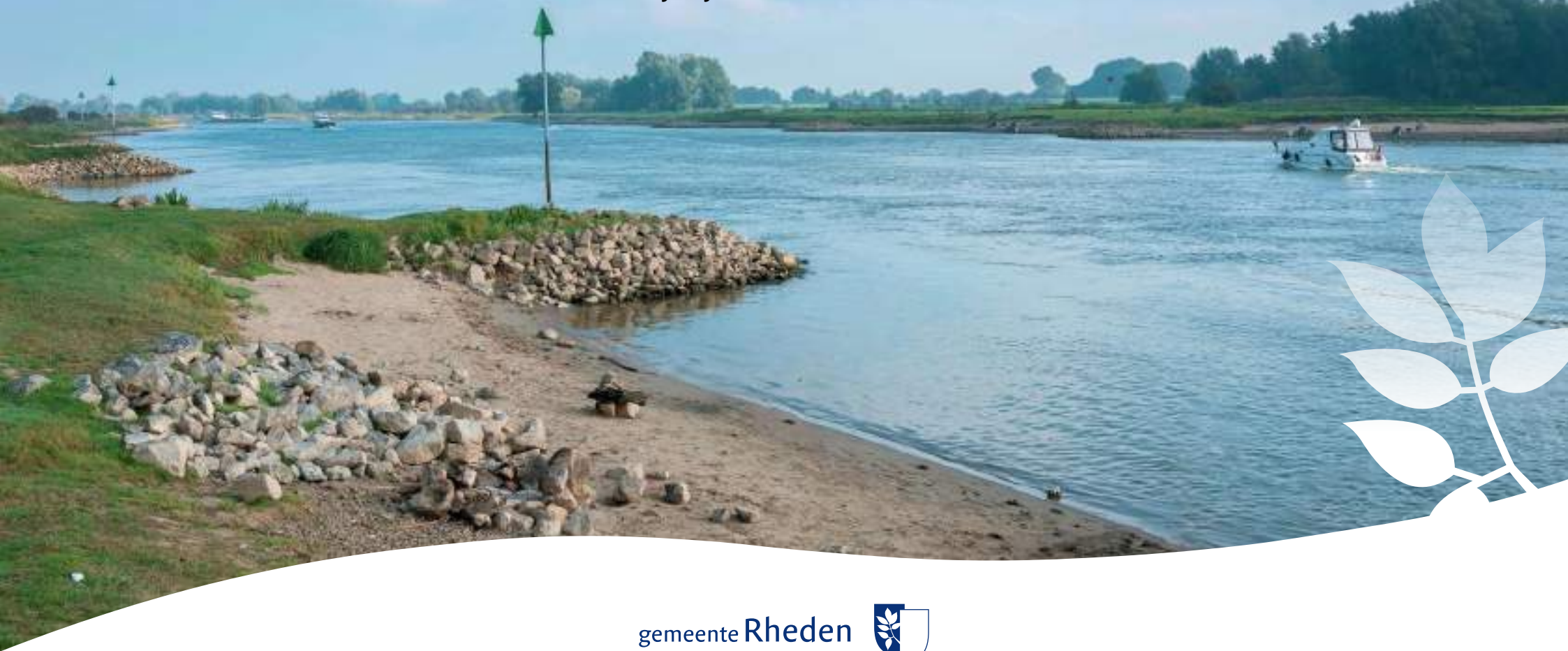

Recreatie & toerisme gemeente Rheden

Bouwsteen voor de omgevingsvisie
Van leefbaarheid tot bloeiende vrijetijdssector

Colofon

Gemeente Rheden en Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, februari 2024

Auteurs

Gemeente Rheden

Mevr. I. (Ingrid) Kerkhoff
Mevr. W. (Wilma) Wijers

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd

Mevr. A. (Annemiek) Riefel
Mevr. N. (Natasja) Sonderen
Dhr. M. (Martijn) Huijgen
Mevr. R. (Rozemarijn) Pool

Beeldmateriaal

Gemeente Rheden

Vormgeving

Leonie Nennie Buro 28

Samenvatting

Voor u ligt het toekomstbeeld van de gemeente Rheden op recreatie en toerisme¹. Dit toekomstbeeld is één van de bouwstenen voor de Omgevingsvisie, welke een integraal toekomstbeeld gaat schetsen voor de gemeente Rheden.

De vrijetijdsector is belangrijk voor onze lokale economie én leefbaarheid, máár heeft ook een keerzijde. Door toenemend bezoek neemt de druk op de natuur toe en dat kan invloed hebben op de leefomgeving en leefbaarheid. Om in de toekomst te kunnen blijven profiteren van de positieve effecten en nadelige effecten te voorkomen heeft de gemeenteraad aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijke **visie op recreatie en toerisme**. In dit toekomstbeeld geven we een antwoord op de volgende vragen:

- Vanuit welke motivatie wordt ingezet op recreatie en toerisme en welke maatschappelijke doelen beoogt de gemeente met het beleid?
- Welke visie heeft de gemeente op de groei van het aantal recreanten?
- Aan welke voorwaarden is (de eventuele groei) gekoppeld?

¹ Toerisme = een reis met een recreatief of zakelijk doeleinde, inclusief overnachting = de verblijfsgast. Recreatie = alle activiteiten die iemand voor zijn plezier in zijn of haar vrije tijd onderneemt, exclusief overnachting = daggast / recreant, veelal eigen inwoners of mensen die woonachtig zijn in de directe omgeving.

Wat is ons toekomstbeeld?

In 2040 is de gemeente Rheden een gastvrije plek waar bezoekers bijdragen aan het behouden en versterken van natuur, recreatieve voorzieningen en de lokale economie. Toerisme draagt bij aan het welzijn van inwoners en de welvaart van de gemeente, in harmonie met de omgeving.

Toeristische en recreatieve ontwikkelingen houden rekening met natuur, milieu, landschap en de gemeenschap, waardoor Rheden een aantrekkelijke en duurzame woonplek is voor huidige en toekomstige bewoners en een prettige gemeente om te ondernemen én recreëren.

Vanuit welke motivatie zetten we in op recreatie en toerisme?

Recreatie en toerisme is een belangrijke sector in én voor de gemeente Rheden. Ca. 5,6% van het totale aantal banen in de gemeente Rheden is te relateren aan recreatie en toerisme.

Daarnaast draagt de vrijetijdssector in belangrijke mate bij aan een gezonde lokale economie en verhoogt de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Denk aan de honderden kilometers aan fiets- en wandelroutes, evenementen en plekken waar cultuur, natuur en erfgoed kan worden beleefd. Juist de vrijetijdssector is van grote maatschappelijke betekenis voor de gemeente en draagt bij aan het behoud van voorzieningen in kleine kernen, het creëren van werkgelegenheid en stimuleren van ondernemerschap. Daarmee draagt de sector bij aan de brede welvaart.

Hoe gaan we om met de groei van het aantal recreanten?

Dat het belangrijk is om stil te staan bij hoeveel recreanten (daggasten) de gemeente Rheden kan ontvangen blijkt uit de verwachte groei van het aantal recreanten.

Door onder andere vergrijzing krijgen Nederlanders meer vrije tijd. Daarnaast is er een grote verstedelijkingsopgave. De komende jaren moeten er zo'n 33.000 woningen bijgebouwd worden in de regio Arnhem – Nijmegen. Dit zal voor een flinke toename zorgen van het aantal inwoners in de regio. Deze mensen gaan op zoek naar plekken om te recreëren óók in onze gemeente.

Kortom, de komende jaren zal het aantal bezoekers toenemen zonder daar actief op in te zetten (organische groei). Daardoor neemt de druk op de buitenruimte in de brede zin van het woord én natuur in het bijzonder ook toe. Daarom moet worden gezocht naar een goede balans tussen enerzijds onze natuur beschermen en versterken én anderzijds voldoende ruimte bieden om te recreëren.

We accepteren de organische groei van het aantal inwoners en bezoekers, maar zetten *niet* actief in op extra groei van het aantal bezoekers. Het opvangen van de organische groei is echt een regionale opgave. De hele regio moet hiermee aan de slag door voldoende recreatieve voorzieningen 'dichtbij huis' aan te bieden, zodat de druk op onze goedbezochte natuurgebieden niet nog hoger wordt. Daar zullen we ons hard voor maken in regionale lobby en samenwerkingen.

Onder welke voorwaarden?

Een bestemming in balans profiteert optimaal van de voordelen van recreatie en toerisme, terwijl de negatieve effecten (met name de druk op de buitenruimte en natuur) tot een minimum worden beperkt. Om dit te realiseren is bestemmingsmanagement nodig; waar willen we bezoekers ontvangen en wanneer. Het uitgangspunt is dat de vrijetijdsector een grote(re) bijdrage levert aan maatschappelijke opgaven en de brede welvaart van de inwoners van Rheden.

We gaan het economisch profijt van de sector daarnaast vergroten: dagbezoekers verleiden langer te verblijven en meer en beter verblijfsaanbod. Veel dagbezoekers in de gemeente Rheden ondernemen activiteiten die op natuur gericht zijn, zoals wandelen en fietsen. In vergelijking met bijvoorbeeld cultuurbezoekers geven ze minder uit. Bovendien hebben wandelaars, fietsers en motorrijders geen bedrijf of voorziening nodig om hun activiteit uit te oefenen. Zo blijft de werkgelegenheid in de vrijetijdsector (licht) achter in de gemeente Rheden in vergelijking met het provinciaal en landelijk gemiddelde. En de lokale middenstand geeft aan (te) weinig te profiteren van het dagbezoek.

Daarnaast is het aantal verblijfs gasten in de gemeente Rheden beperkt qua omvang. De beddenscapaciteit is in verhouding tot omliggende gemeenten gering.

We staan positief tegenover het toevoegen van nieuw aanbod op plekken waar nog ruimte is om meer bezoekers te ontvangen. Daarbij kijken we met name naar de kernen en het agrarische gebied. Extensieve recreatie is hierbij het uitgangspunt, dus met een beperkte impact op de natuur- en leefomgeving en leefbaarheid. Bij het toevoegen van nieuw aanbod of uitbreidingsplannen is altijd een integrale afweging noodzakelijk.

De kwaliteitsimpuls die we hiermee willen realiseren draagt bij aan het beter benutten van de potentie van de hele gemeente en het verleiden van bezoekers om andere delen van de gemeente te bezoeken.

Recreatie en toerisme in balans met de natuur- en leefomgeving

WAAR ZETTEN WE OP IN?

Speerpunt 1: Spreiden van bezoekers in tijd en ruimte

- Goed gastheerschap
- Bewustwording creëren (over de waarde van de natuur en impact van het bezoek)
- Groei regionaal opvangen
- Bezoekers Veluwezoom verleiden tot doordeweeks bezoek

Speerpunt 2: Aanbod versterken

- Verbreding van het aanbod en seizoensverlenging
- Impuls verblijfsrecreatie
- Kansen voor agrotourisme
- Kansen voor erfgoed- en cultuurbeleving
- Kansen voor de IJssel en uiterwaarden
- Veluwebeleving in de dorpen

Speerpunt 3: Lusten en lasten in balans

- Bewustwording creëren
- Daggasten financieel bij laten dragen

Speerpunt 4: Promotie en informatievoorziening

- Toeristisch profiel ontwikkelen
- Informatievoorziening en gebiedsmarketing verbeteren

Speerpunt 5: Goede en aantrekkelijke recreatieve verbindingen en bewegwijzering

- Toegankelijkheid Veluwezoom
- Beter benutten bestaande infrastructuur

AAN WELKE UITDAGING WERKEN WE?

Hoge bezoekdruk beter in balans brengen met de natuur- en leefomgeving

Economisch profijt vergroten, verblijfsaanbod toevoegen en de toeristische potentie van de gehele gemeente beter benutten

Lusten en lasten in balans

Eenzijdigheid toeristisch-recreatieve profiel veranderen

Bezoekersstromen beter reguleren

Inhoudsopgave

1	Inleiding	8
1.1	Aanleiding	8
1.2	Relatie tot omgevingsvisie	8
1.3	Totstandkoming	9
1.4	Samenwerkingen	10
1.5	Leeswijzer	10
2	Recreatie en toerisme in de gemeente Rheden	12
2.1	Het DNA van Rheden	12
2.2	De vrijetijdssector in cijfers	12
2.3	De waarde van recreatie en toerisme	14
2.4	De impact van recreatie en toerisme	15
3	Het toekomstbeeld	19
3.1	Ambitie en strategie	19
3.2	De speerpunten	24
3.3	Randvoorwaarden	28
4	Uitvoeringsprogramma 2025-2030	30
	Bijlagen	38
	Begrippenlijst	38
	Bijlage 1: Schema relatie tot omgevingsvisie	39
	Bijlage 2: DNA & identiteit gemeente Rheden	40
	Bijlage 3: Leefstijlvinder	41
	Bijlage 4: SWOT analyse	43

“Rheden bestaat in totaal uit 7 dorpen: de grotere dorpen Dieren, Rheden en Velp en de kleinere dorpen Ellecom, Spankeren, Laag-Soeren en De Steeg. In de gemeente hebben we prachtige historische gebouwen, landgoederen en archeologische terreinen. Tot slot heeft De Veluwezoom bij Rheden en Rozendaal een grote recreatieve aantrekkingskracht. Met name de Posbank, met zijn bijzondere afwisseling van heide, bossen, sprengen en beken, landgoederen en heuvels, trekt ieder jaar grote hoeveelheden bezoekers.”

(bron: Rheden.nl)

1.1 Aanleiding

De vrijetijdseconomie is belangrijk voor de economie én leefbaarheid van de gemeente Rheden, máár heeft ook een keerzijde. Door toenemend bezoek neemt de druk op de natuur toe en dat kan ook invloed hebben op de leefomgeving en leefbaarheid.

Om in de toekomst te kunnen blijven profiteren van de positieve effecten en nadelige effecten te voorkomen heeft de gemeenteraad via een motie in november 2021 aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijke **visie op recreatie en toerisme**. In dit toekomstbeeld moet een antwoord worden gegeven op onderstaande vragen:

- Vanuit welke motivatie wordt ingezet op recreatie en toerisme en welke maatschappelijke doelen beoogt de gemeente met het beleid?
- Welke visie heeft de gemeente op de groei van het aantal recreanten?
- Aan welke voorwaarden is (de eventuele groei) gekoppeld, bijvoorbeeld natuurwaarden, leefbaarheid, verkeersoverlast en economisch profijt?

Helder kader

Deze bouwsteen voor de omgevingsvisie geeft duidelijkheid over hoe de toekomst van recreatie en toerisme in de gemeente Rheden eruit moet komen te zien. De speerpunten en ambitie voedt de omgevingsvisie en biedt daarmee een helder kader voor de gemeente, de vrijetijdssector en andere betrokkenen.

1.2 Relatie tot omgevingsvisie

Het coalitieakkoord 2022-2026 “Groener, socialer, dichterbij” spreekt van een versterking van **duurzaam recreatie en toerisme**. De coalitie schaaft zich achter het feit dat de toeristisch-recreatieve branche een belangrijke (economische) pijler is van de gemeente Rheden. Een pijler die de voorzieningen in de dorpen in stand houdt, aandacht heeft voor de natuur én het landschap en zorgt voor levendigheid en werkgelegenheid in de dorpen. We werken daarnaast aan een omgevingsvisie als uitvloeisel van de Omgevingswet. Toerisme én de recreatiemogelijkheden voor eigen inwoners maken hier onderdeel van uit.

Dit toekomstbeeld levert input voor de omgevingsvisie. Het is één van de vele bouwstenen die een integraal beeld moeten gaan schetsen voor de toekomst van Rheden.

In bijlage 1 hebben we de relatie tussen dit document en de omgevingsvisie schematisch weergegeven.

Input uit het omgevingsvisie traject

In de voorbereidingen voor de omgevingsvisie zijn een aantal opmerkingen gemaakt over recreatie en toerisme. Hieronder hebben we de belangrijkste opmerkingen ingevoegd.

We verzilveren kansen voor recreatie en toerisme

We gaan inzetten op de belevingseconomie en op belevingsversterking zonder in te boeten op onze kwaliteiten. We willen gastvrij zijn voor bezoekers aan onze gemeente, hen meer richting geven aan hun bezoek en er samen voor zorgen dat het ook leidt tot meer bestedingen in de gemeente Rheden.

Bestedingen zijn ook nodig om het voorzieningenniveau voor onze (vergrijzende) bevolking overeind te houden. De detailhandel in de kernen, de horeca, de musea en de zwembaden hebben bezoekers van buiten nodig, om ook voor inwoners rendabel te kunnen zijn.

Duurzame groei van het toerisme is ook goed mogelijk, door te zorgen voor een betere spreiding van de bezoekers over de hele gemeente.

Dit vermindert de druk op de natuur rondom de Posbank, zonder het gebied op slot te hoeven zetten. De ondernemers in de sector zien bovendien dat toeristen verwelkomen heel goed mogelijk is op een 'natuurbehoudende' manier, als we de kwaliteit maar bovenaan zetten.

Er is ook nog veel marktruimte voor duurzame groei van het aantal overnachtingsmogelijkheden, dit geeft ook de sector zelf aan.

Bovengenoemde punten vormen één van de uitgangspunten voor dit document. In dit document hebben we de suggesties verder uitgewerkt.

1.3 Totstandkoming

Deze bouwsteen voor de omgevingsvisie is opgesteld in samenwerking met het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd. We hebben verschillende stakeholders betrokken bij de totstandkoming:

- We hebben een klankbordgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit het Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezoom, Veluwe-op-1, OKA en het college die op meerdere momenten hebben meegedacht.
- We hebben de raad aan het begin van het traject geïnformeerd via een raadsinformatiebrief waarin het participatietraject is vastgelegd. Tijdens een oriënterende raad hebben we ideeën opgehaald.
- We hebben gesprekken gevoerd met 6 belanghebbenden uit de sector.
- We hebben inwoners betrokken middels een inwonersonderzoek en dorpsgesprekken. De laatste zijn in het kader van de omgevingsvisie georganiseerd.
- We hebben 12 collega's van andere beleidsterreinen betrokken.
- We hebben een balanstafel georganiseerd met experts op het gebied van cultuur en erfgoed, openbare ruimte, economie, natuur en landschap, de agrarische sector, sport, duurzaamheid en de omgeving.
- We hebben één brede stakeholdersbijeenkomst georganiseerd waarbij we een brede vertegenwoordiging van de inwoners en de vrijetijdssector hebben uitgenodigd.

Achtergronddocument

Bij dit stuk hoort een achtergronddocument waarin alle opgehaalde informatie uit de gesprekken die zijn gevoerd, onderzoeken die zijn gedaan en deskstudie die is verricht is uitgewerkt. De informatie uit dat document vormt de basis voor dit stuk.

1.4 Samenwerkingen

De gemeente Rheden werkt intensief samen met omliggende gemeenten en maakt deel uit van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Op regionale schaal wordt onder andere gewerkt aan de opgaven: Groene Groei, Productieve Regio, Verbonden Regio, Circulaire Regio en de Ontspannen Regio. Ook is Rheden partner in de Veluwe samenwerking Veluwe-op-1.

In het achtergronddocument hebben we een aantal relevante lokale én regionale actualiteiten weergegeven. Een belangrijk kader voor dit document is het **Masterplan Welkom Veluwezoom uit 2022**. Met het Masterplan wordt door de gemeente Rheden, Rozendaal en partners gewerkt aan het terugbrengen van de balans tussen recreatie en natuur. De focus ligt met name op het terugdringen van overlast door gemotoriseerd verkeer. Bezoekers zijn welkom op de Veluwezoom, zonder dat dit ten koste gaat van natuur en overlast veroorzaakt bij inwoners van de gemeenten Rheden en Rozendaal.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 nemen we u mee in de context waarin dit document is opgesteld. Daarin beschrijven we het DNA van de gemeente Rheden, delen we de belangrijkste cijfers over de vrijetijdssector en gaan we in op de waarde en impact van **recreatie en toerisme**. In hoofdstuk 3 is de koers uitgewerkt. Tot slot bevat hoofdstuk 4 het uitvoeringsprogramma.

In de bijlagen is onder andere een begrippenlijst (pag. 38) opgenomen waarin we de verschillende termen die worden gebruikt in dit stuk toelichten. .

2 Recreatie en toerisme in de gemeente Rheden

Rheden is een groene gemeente met een rijke natuur- en cultuurhistorie. Een groot deel van Nationaal Park de Veluwezoom valt binnen de gemeentegrenzen. Vooral het gebied rondom de Posbank, het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten en de overgang van de stuwwal met haar (spreng)beken naar de IJssel en uiterwaarden trekt veel bezoekers.

2.1 Het DNA van Rheden

De gemeente Rheden is veelzijdig. Een groot deel van Nationaal Park de Veluwezoom valt binnen de gemeentegrenzen. Midden in het park ligt de Posbank, vanwaar je een spectaculair uitzicht hebt over de grazende IJslanse pony's, Schotse hooglanders en Rhedense schapen op het Herikhuizerveld.

Binnen de gemeentegrenzen liggen daarnaast veel historische villa's, kastelen, landgoederen en buitenplaatsen, zoals Biljoen en Middachten. Veel van deze plekken zijn privé-eigendom en een deel is openbaar toegankelijk. De rivier de IJssel vormt de oostelijke grens van de gemeente en heeft historisch gezien een belangrijke rol gespeeld in handel en verdediging. De gemeente Rheden bestaat uit zeven dorpen, elk met een eigen uniek karakter. Zie bijlage 2 voor meer informatie over het DNA van Rheden.

In het omgevingsvisie traject zijn de volgende **kernkwaliteiten** voor Rheden benoemd:

- Mooi en afwisselend natuur en landschap, uniek voor Nederland.
- Zeven verschillende dorpen met eigen historie, identiteit en variatie in woonmilieus.
- Rijke cultuurhistorie, prominent aanwezig in de vorm van landgoederen, buitenplaatsen en cultuurlandschap.

2.2 De vrijetijdsector in cijfers

De gemeente Rheden is een aantrekkelijke bestemming voor met name natuur- en cultuurliefhebbers. Er kan volop worden gewandeld, gefietst en paardgereden via het fietsknooppuntennetwerk, het wandelnetwerk, een ruiterroute en twee lange MTB- en gravelbikeroutes. Het oudste nationale park van Nederland – Nationaal Park De Veluwezoom, gesticht in 1930 – trekt jaarlijks meer dan 2,5 miljoen bezoekers¹ en is daarmee één van de best bezochte nationale parken van Nederland. Veel van deze 2,5 miljoen bezoekers zijn onze eigen inwoners en bewoners uit de regio. Daarmee is de gemeente een belangrijke recreatieve bestemming voor haar eigen inwoners en inwoners uit de omliggende gemeenten.

Veel dagbezoekers, aantal overnachtingen beperkt

Het aantal toeristische overnachtingen schommelt tussen de 119.000 en 136.000 per jaar. Er zijn circa 33 bedrijven² die overnachtingsmogelijkheden aanbieden in de gemeente Rheden. Samen zijn ze goed voor ongeveer 2.890 slaapplekken. De meeste bedrijven zijn kleinschalig, zoals B&B's en vakantiewoningen. De meeste slaapplekken zijn te vinden op de campings; Ardoer Camping de Jutberg in Laag-Soeren is veruit het grootst. Van de 7,4 miljoen overnachtingen op de Veluwe in 2022 (bron: TVAN, 2023) vonden er bijna 135.000 plaats in de gemeente Rheden. Dat is iets minder dan 2% van het totaal. Daarmee heeft de gemeente Rheden een klein aandeel in het totaal aantal overnachtingen op de Veluwe. Het aandeel daggasten is daarentegen zeer omvangrijk.

¹ Het gaat hierbij om het totaal aantal bezoekers en niet de unieke bezoekers. Hieronder vallen dus ook eigen inwoners die het Nationaal Park regelmatig bezoeken.

² Bron: toeristenbelastinggegevens gemeente Rheden, 2021

Doelgroepen

Onze gemeente kent een diverse bevolkingssamenstelling. Dit vraagt om een veelzijdig aanbod aan recreatieve voorzieningen. Elke groep inwoners (van verschillende sociale klassen tot jongeren, ouderen en inwoners met een migratieachtergrond en anders) heeft specifieke behoeften op het gebied van type voorzieningen, toegankelijkheid, betaalbaarheid en informatievoorziening.

Leefstijlen

Op basis van de Leefstijlvinder (zie figuur 2.1 en bijlage 2) is de vraag en het toeristisch-recreatieve aanbod in de gemeente Rheden in beeld gebracht. De meest dominante leefstijl onder inwoners én toeristen is de **rustzoeker**³. Deze doelgroep blijft graag dicht bij huis. Ze gaan er wel eens op uit maar het hoeft allemaal niet te gek, ze willen alles zoveel mogelijk van tevoren regelen, geen verrassingen, geen spanning en geen drukte.

Tussen de profielen van de inwoners in de verschillende kernen van de gemeente Rheden zijn geen grote verschillen waarneembaar. Alleen de kern Ellecom wijkt licht af van de rest van Rheden en het landelijk gemiddelde. Hier is de stijlzoeker het meest dominant. De stijlzoeker is op zoek naar nuttige, eigentijdse en exclusieve vormen van vrijetijdsbesteding.

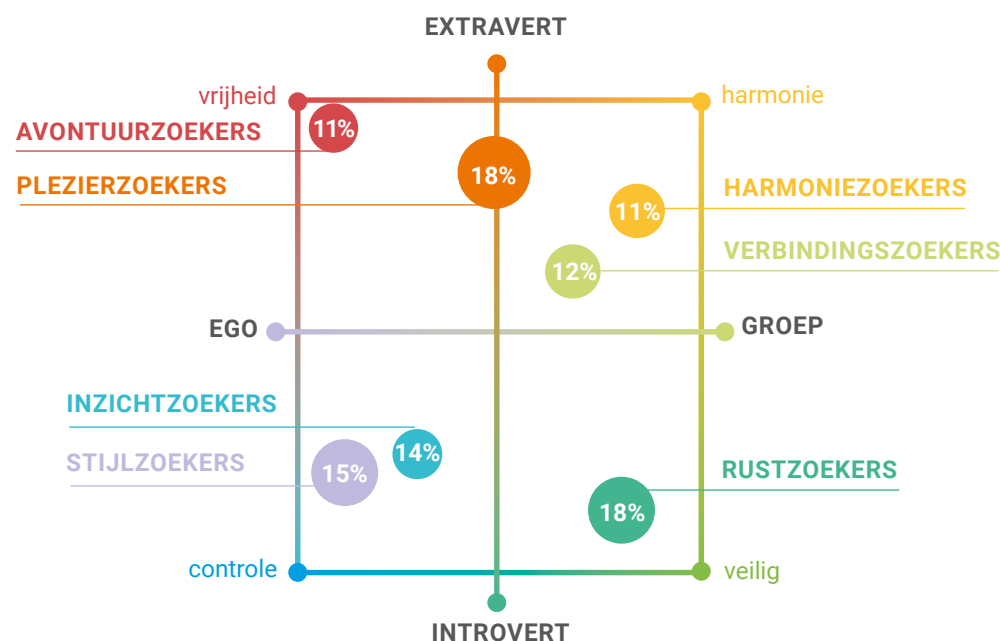
Vraag versus aanbod

Als we de vraag afzetten tegen voor welke leefstijlen het bestaande toeristisch-recreatieve aanbod in de gemeente Rheden aantrekkelijk is lijken er qua verblijfsrecreatie kansen te liggen voor de **avontuurzoeker, stijlzoeker en inzichtzoeker**. Voor deze groepen is niet zoveel verblijfsrecreatie aanbod beschikbaar in de gemeente Rheden, terwijl er wel vraag naar is. En er zijn kansen voor de **plezierzoeker**. Dat betekent dat het aanbod vernieuwender mag zijn, uniek qua uitstraling en streekeigen. Ook voelen de stijlzoeker en inzichtzoeker zich aangetrokken tot aanbod dat meer gericht is op luxe en comfort. De plezierzoeker zoekt ook een eigentijdse beleving met een totaalaanbod: voor ieder wat wils.

Wat betreft de horeca lijken er kansen te liggen voor de **avontuurzoeker, rustzoeker en plezierzoeker**, aangezien daar de vraag van zowel de inwoner als toerist groter is dan het huidige aanbod. De avontuurzoeker zoekt unieke, eigentijdse horecaconcepten met een bijzondere en lokale kaart, terwijl de rustzoeker juist liever vertrouwde, laagdrempelige en gemoedelijke horecavoorzieningen bezoekt. De plezierzoeker voelt zich ook aangetrokken tot eigentijdse horecaconcepten waar de nadruk ligt op gezelligheid.

In bijlage 3 hebben we een toelichting op de leefstijlvinder opgenomen.

FIGUUR 2.1 DE LEEFSTIJLVINDER EN VERDELING VAN DE LEEFSTIJLEN IN NEDERLAND.

³ Het leefstijlprofiel van de inwoners is opgesteld uit uitgebreid marktonderzoek door MarketResponse. Deze data is vrij toegankelijk op de website leefstijlvinder.nl.

2.3 De waarde van recreatie en toerisme

Werkgelegenheid

Ca. 5,6% van het totale aantal banen in de gemeente Rheden is te relateren aan recreatie en toerisme. Het gaat om ongeveer 1.000 fulltime, parttime en uitzendkracht banen op verschillende niveaus. Daarbij is de spin-off naar andere branches, toeleveranciers en middenstand niet meegerekend.

Het aandeel banen in recreatie en toerisme ligt in de gemeente Rheden lager dan gemiddeld in Nederland, Gelderland en de Veluwe. In onze economische visie uit 2022 staat dat de werkgelegenheid in een aantal belangrijke sectoren, zoals de zorg, recreatie en toerisme en de industrie, achter blijft bij de gemiddelde groei in Gelderland en omliggende gemeenten. De afgelopen 10 jaar is de werkgelegenheid in de sector recreatie en toerisme in onze gemeente gelijk gebleven, terwijl die in omliggende en vergelijkbare gemeenten flink is gegroeid. Tegelijkertijd zijn de bezoekersaantallen aan de gemeente wel gestegen. Dit komt alleen (nog) niet tot uiting in de werkgelegenheid.

Brede welvaart

De vrijetijdsector draagt bij aan een gezonde lokale economie en verhoogt de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Denk aan de honderden kilometers aan fiets- en wandelroutes, evenementen en plekken waar cultuur, natuur en erfgoed kan worden beleefd. Voorzieningen die stimuleren om de deur uit te gaan, in beweging te komen, elkaar

te ontmoeten, plezier te maken, te bezinnen en tot rust te komen. De vrijetijdsector is van grote maatschappelijke betekenis voor de gemeente en draagt bij aan het behoud van voorzieningen in kleine kernen en het stimuleren van ondernemerschap. Daarmee draagt de sector bij aan de brede welvaart ⁴.

De bezoeker van de regio

De toerist laat zich niet beperken door grenzen. Wat er in de omgeving allemaal te doen is, is vaak doorslaggevend voor de keuze van een vakantiebestemming. In de nabije omgeving zijn veel bezienswaardigheden, zoals de Hanzesteden Doesburg en Zutphen, de stad Arnhem met veel winkels, cultuur en horeca, het ministadje Bronckhorst en recreatiegebied Rhederlaag.

Toeristen die overnachten in Brummen, Arnhem, Doesburg of Bronckhorst bezoeken de gemeente Rheden en andersom. Samenwerken in regioverband biedt kansen om elkaar te versterken, de bezoekdruk te verdelen en een meer diverse doelgroep aan te trekken. Het is niet nodig om alle recreatieve voorzieningen zelf 'in huis' te hebben. We moeten slim gebruikmaken van de kracht van de regio.

⁴ Brede welvaart is meer dan de financiële situatie van individuen, het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau, het gevoel van veiligheid van mensen, de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving en vele andere factoren.

2.4 De impact van recreatie en toerisme

Op meerdere plekken in Nederland zijn toeristisch-recreatieve bestemmingen op zoek naar 'balans'; hoe kunnen recreatie en toerisme bijdragen aan leefbaarheid en brede welvaart, zonder hieraan afbreuk te doen: Waardevol Toerisme. Daarom kijken we ook naar de draagkracht van onze gemeente; het vermogen om bezoekers (recreanten of toeristen) te ontvangen, zonder dat negatieve gevolgen optreden voor de leefbaarheid of natuur- en leefomgeving. Gevolgen kunnen zowel betrekking hebben op fysieke aspecten (denk aan verkeersdrukte, aantasting van de natuur en milieuproblematiek) als op sociale aspecten (invloed op de publieke en persoonlijke ruimte van mensen, denk aan ervaren drukte, geluidsoverlast en verkeersoverlast).

Het bepalen van de draagkracht van bestemmingen is niet eenvoudig. Helaas is er geen reeks aan normen en waarden beschikbaar die aangeven tot welke grens er sprake is van een balans tussen de hoeveelheid bezoekers en invloed op de natuur- en leefomgeving én wanneer er sprake is van overschrijding van die draagkracht. Een overschrijding van de draagkracht wordt daarom vaak pas zichtbaar wanneer er een grens is overschreden.

Groei recreanten en toeristen komende jaren

Dat het belangrijk is om stil te staan bij hoeveel bezoekers de gemeente Rheden kan ontvangen blijkt ook uit de verwachte groei van het aantal toeristen (verblijfs gasten). Het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen verwacht dat zowel het inkomend als binnenlands toerisme de komende jaren verder toeneemt.

We verwachten echter dat de groei van het aantal recreanten een nog grotere impact op Rheden gaat hebben. Door onder andere vergrijzing krijgen we meer vrije tijd. Daarnaast is er een grote verstedelijkingsopgave die ook invloed heeft op de gemeente Rheden. De komende jaren moeten er zo'n 100.000 woningen bijgebouwd worden in de provincie Gelderland, vooral in de regio Arnhem –

Nijmegen (33.000 woningen). In Arnhem zijn er plannen om een deel van deze woningen aan de kant van Velp te ontwikkelen. Dit zal voor een flinke toename zorgen van het aantal inwoners in de regio. Deze mensen gaan op zoek naar plekken om te recreëren, waarbij wandelen, fietsen en andere vormen van buitenrecreatie populaire vrijetijdsbestedingen zijn. De gemeente Rheden zal hiervoor een belangrijke uitvalsbasis zijn.

Kortom, het aantal bezoekers (met name recreanten) zal de komende jaren toenemen in de gemeente Rheden zonder daar actief op in te zetten. Daardoor neemt de druk op de buitenruimte in de brede zin van het woord én natuur in het bijzonder ook toe. **Daarom moet worden gezocht naar een goede balans tussen enerzijds de natuur beschermen en versterken én anderzijds voldoende ruimte bieden om (duurzaam) te recreëren.**

Draagkracht bestemming bepalen

We hebben de draagkracht op twee verschillende manieren in kaart gebracht:

- De sociale draagkracht aan de hand van een inwonersenquête (in 2022 uitgevoerd voor de Veluwezoom gemeenten) en dorpsgesprekken (in 2023 gevoerd in het kader van de omgevingsvisie);
- En de fysieke draagkracht aan de hand van de kennis van experts 5 via een zogenaamde 'balanstafel'.

Hieronder hebben we de belangrijkste conclusies opgenomen.

Conclusies sociale draagkracht

In 2022 is er een inwonersonderzoek uitgevoerd over toerisme onder inwoners op de Veluwe 6. De enquête is ingevuld door inwoners van de Veluwezoom gemeenten (de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden en Rozendaal).

5 Experts op het gebied van mobiliteit, vastgoed en woningmarkt, natuur en landschap, cultuur en erfgoed, recreatie en toerisme, economie, openbare ruimte, agrarische sector, Masterplan Veluwezoom en omgevingsbeleid van de gemeente Rheden.

6 Het inwonersonderzoek is uitgevoerd nadat de samenleving weer 'van het slot ging', na de coronaepidemie. Het is niet uit te sluiten dat de maatregelen die golden tijdens de coronaepidemie van invloed zijn op het onderzoek.

Uit de enquête blijkt dat de inwoners van de Veluwezoom gematigd positief zijn over toerisme. Ook vinden meer inwoners dat de voordelen van toerisme opwegen tegen de nadelen dan andersom.

De belangrijkste benoemde **positieve effecten** die inwoners zien als gevolg van toerisme:

- Bezoekers zorgen voor een belangrijke bijdrage aan de lokale economie en werkgelegenheid.
- Bezoekers dragen bij aan de aanwezigheid van winkels, horeca en recreatieve mogelijkheden.
- Bezoekers dragen bij aan de leefbaarheid.

De belangrijkste **negatieve effecten** die inwoners zeggen te ervaren als gevolg van toerisme:

- Bezoekers dragen bij aan schade aan de natuur en achteruitgang van de openbare ruimte (zoals publieke voorzieningen).
- Bezoekers veroorzaken problemen rondom mobiliteit (fileproblemen, parkeerproblemen etc.).
- Door bezoekers is het (erg) druk op bepaalde momenten en plekken.

De meeste inwoners vinden daarnaast dat de leefbaarheid niet wordt verminderd door recreatie en toerisme. Wel zijn de inwoners van de Veluwezoom hier minder positief over dan gemiddeld op de Veluwe. Ook zijn de inwoners kritisch over het aanmoedigen van toerisme op de Veluwezoom.

Zo'n 37% van de respondenten vindt dat toerisme niet verder aangemoedigd mag worden, dit aandeel is gelijk aan het aantal inwoners dat hier neutraal tegenover staat. Hierbij verwacht bijna de helft van de inwoners dat een verdere bezoekersgroei zal leiden tot wrijving. Opvallend is ook dat inwoners van de Veluwezoom over het algemeen negatiever kijken naar toerisme dan de gemiddelde inwoner op de Veluwe.

Uit de **dorpsgesprekken** blijkt dat de kernen verschillend beoordelen óf recreatie en toerisme bijdragen aan het behoud van voorzieningen. In alle kernen geven inwoners aan dat ze het belangrijk vinden dat de natuur

behouden blijft en gemotoriseerd verkeer in de natuur wordt geweerd. Wel zijn inwoners bang dat dit voor meer parkeeroverlast zal zorgen aan de randen van de natuur. En ze vragen zich af hoe duurzaam vervoer hier een alternatief voor kan bieden. Tijdens alle dorpsgesprekken worden verbeterpunten genoemd. Daarbij komt met regelmaat terug dat leegstaande (monumentale) panden niet worden benut of bepaalde voorzieningen ontbreken, zoals ontmoetingsplekken en speciaalzaken.

Conclusies fysieke draagkracht (balanstafel)

Recreatie en toerisme heeft volgens de experts met name negatieve impacts op de natuur en openbare ruimte in de gemeente Rheden. Voor die domeinen is regelmatig sprake van momenten waarop het te druk is. Daarbij wordt opgemerkt dat het om specifieke momenten en gebieden gaat, zoals weekend- en feestdagen en met name op de Veluwezoom (in het bijzonder rondom de Posbank en het bezoekerscentrum).

Problemen die door de hoeveelheid bezoekers ontstaan zijn verstoring en vervuiling van de natuur (zoals zwerfafval), onevenredig hoge kosten aan beheer en onderhoud van voorzieningen, zoals bankjes, prullenbakken en routes door intensief gebruik, geluidsoverlast (met name door gemotoriseerd verkeer) en een slechte toegang tot voorzieningen voor eigen inwoners. Dit speelt voornamelijk op delen van de Veluwezoom (deelgebied 1, zie figuur 2.2).

Op de Veluwezoom worden ook rondom mobiliteit zorgelijke pieken gesignaleerd. Daarbij moet worden gedacht aan filevorming, maar ook parkeerproblemen, zoals verkeerd parkeren, volle parkeerplaatsen en onevenredig hoge kosten aan onderhoud en beheer van parkeervoorzieningen.

De Veluwezoom is onderdeel van het Europese Natura2000 netwerk van kwalitatief hoogwaardige maar bedreigde natuurgebieden en geniet daarmee bescherming voor diverse diersoorten en vegetatie die er van oudsher voorkomen. Hier staat (evenals in de uiterwaarden van de IJssel) de biodiversiteit sterk onder druk en wordt door experts benadrukt dat alle zeilen bijgezet moeten worden om de internationaal afgesproken

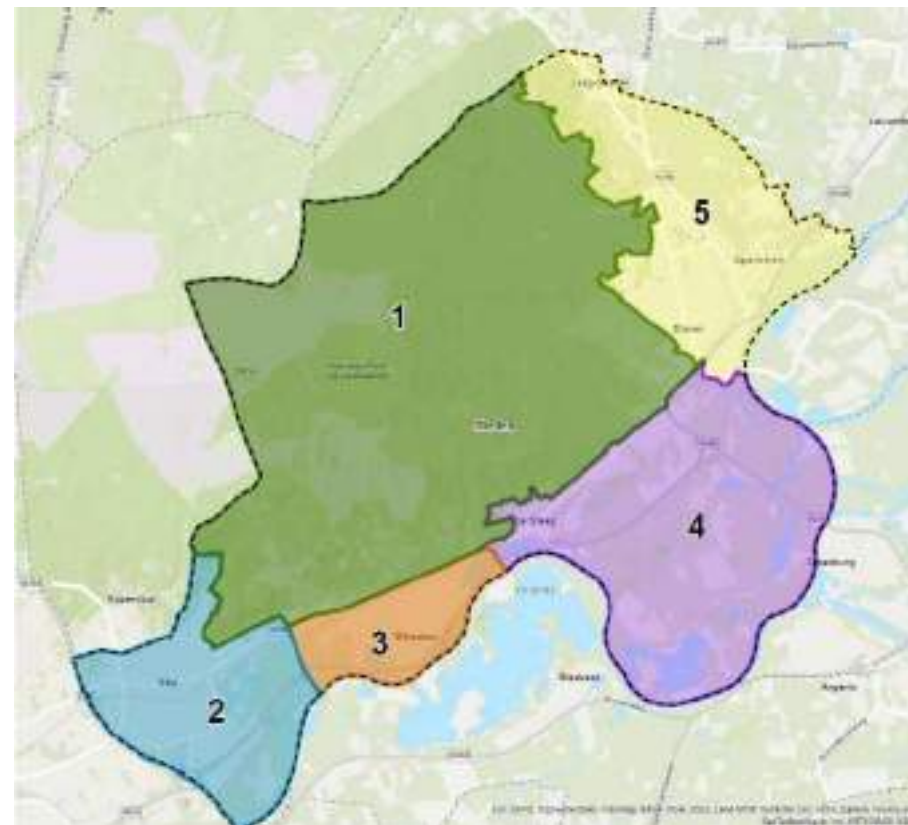
instandhoudingsdoelen te benaderen.

Tegelijkertijd wordt in een aantal gebieden en domeinen nog helemaal geen bezoekersdruk ervaren (zie tabel 2.1). Sterker nog die gebieden en domeinen profiteren nu te weinig van de positieve effecten van recreatie en toerisme. Het gaat dan om cultuur en erfgoed, de agrarische sector en economie. De experts geven aan dat de kansen op het gebied van cultuurbeleving, erfgoedbeleving en agrotourisme nu te weinig worden gegrepen. De toeristische potentie van de gemeente wordt daardoor onvoldoende benut. Bovendien kan volgens de experts het economisch profijt van recreatie en toerisme worden vergroot. Zo profiteren middenstanders in een aantal kernen nog te weinig van de bezoekers en blijft de werkgelegenheid (licht) achter.

TABEL 2.1: DRAAGKRACHT PER DOMEIN VAN DE LEEFOMGEVING

	Draagkracht	Waar
Vastgoed	Balans	
Mobiliteit	Balans met incidentele normale pieken	Pieken: deelgebied 1, 2 en 5
Openbare ruimte	Balans met pieken	Pieken: deelgebied 1
Natuur	Zorgelijke pieken / structureel te druk	Pieken: deelgebied 1 en 4
Agrarische sector	Rustig	
Cultuur & erfgoed	Rustig	
Economie	Rustig	

FIGUUR 2.2 GEBIEDSINDELING GEMEENTE RHEDEN T.B.V. BALANSTAFEL

Leeswijzer:

Om de conclusies voor draagkracht te kunnen specificeren is de gemeente is opgedeeld in de volgende deelgebieden:

Deelgebied 1: Veluwezoom

Deelgebied 2: Velp

Deelgebied 3: Rheden

Deelgebied 4: De Steeg, Ellecom en beken en sprengen

Deelgebied 5: Laag-Soeren, Dieren en Spankeren

Het toekomstbeeld

Samen met ondernemers en andere belanghebbenden hebben we bepaald waar we als gemeente Rheden naartoe willen. Wat is onze stip aan de horizon en waar zetten we op in?

Door middel van een SWOT-analyse (zie bijlage 4) krijgen we inzicht in de uitdagingen voor de gemeente Rheden en welke kansen er liggen. In dit hoofdstuk beschrijven we wat ervoor nodig is om de zwakten te verbeteren en hoe we kunnen inspelen op de kansen. Dit begint bij het vaststellen van een ambitie. Deze beschrijven we in de volgende paragraaf. Vervolgens hebben we uitgewerkt waar aan moet worden gewerkt om de ambitie te realiseren.

3.1 Ambitie en strategie

Ambitie

In 2040 is de gemeente Rheden een gastvrije plek waar bezoekers bijdragen aan het behouden en versterken van natuur, recreatieve voorzieningen en de lokale economie. Toerisme draagt bij aan het welzijn van inwoners en de welvaart van de gemeente, in harmonie met de omgeving.

Toeristische en recreatieve ontwikkelingen houden rekening met natuur, milieu, landschap en de gemeenschap, waardoor Rheden een aantrekkelijke en duurzame woonplek is voor huidige en toekomstige bewoners en een prettige gemeente om te ondernemen én recreëren.

Uitgangspunten

Bij deze ambitie horen de volgende strategische uitgangspunten:

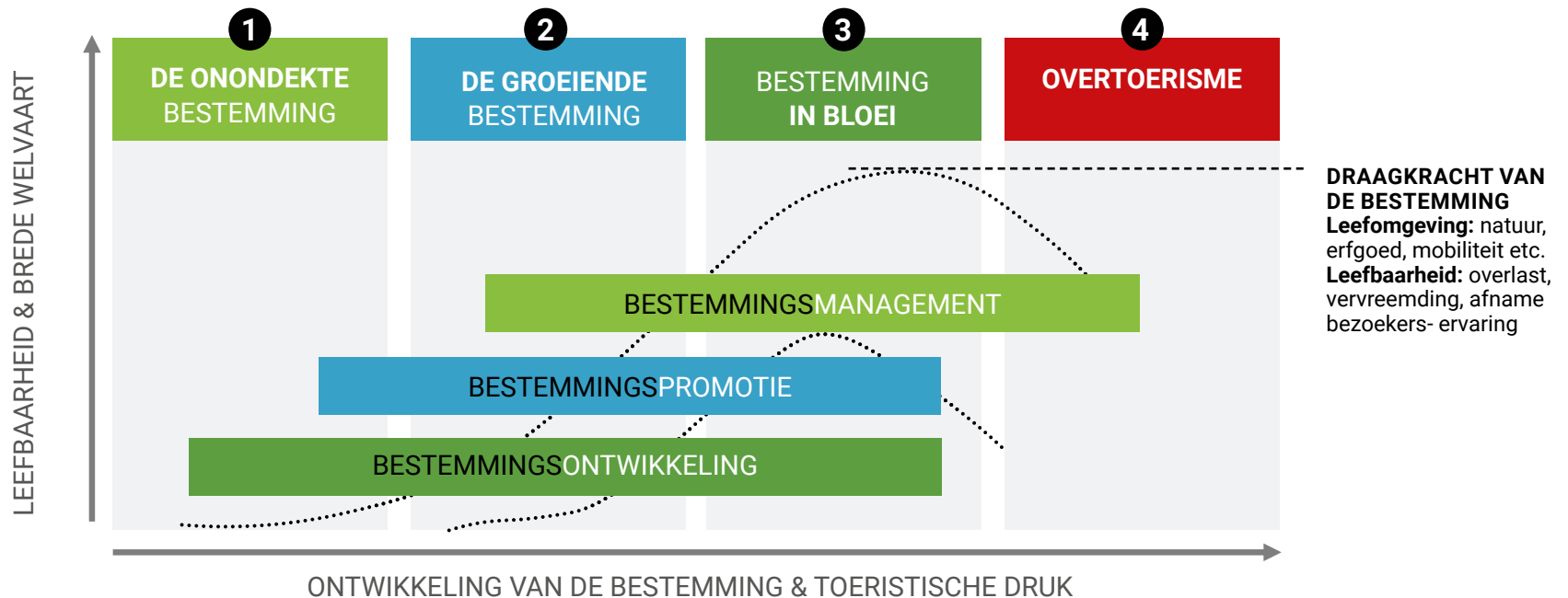
- Recreatie en toerisme draagt bij aan het behouden en versterken van de natuur, maar ook aan een **gezonde lokale economie** met voldoende werkgelegenheid op verschillende niveaus én ruimte voor ondernemers. Ondernemers mogen meeprofiten. Samen verzilveren we de kansen voor recreatie en toerisme. Er is ruimte voor toeristische en recreatieve ontwikkelingen met name in de kernen en het agrarische gebied.
- De gemeente Rheden accepteert de organische groei van het aantal inwoners en bezoekers, maar zet **niet actief in op extra groei** van het aantal bezoekers.
- Daarbij is het opvangen van de **organische groei** van het aantal inwoners en bezoekers door onder andere de woningbouwopgave nadrukkelijk een **regionale opgave**. Wij vinden het belangrijk dat de hele regio de groei op gaat vangen door voldoende recreatieve voorzieningen 'dichtbij huis' aan te bieden, zodat de druk op onze goedbezochte natuurgebieden en openbare ruimte niet nog hoger wordt. Daar zullen we ons hard voor maken in regionale lobby en samenwerkingen.
- De toeristisch-recreatieve potentie van de gehele gemeente moet worden benut en de gemeente moet in zijn geheel profiteren van de positieve effecten van recreatie en toerisme terwijl de negatieve effecten tot een minimum worden beperkt. Daarbij is het uitgangspunt om bezoekers beter te **spreiden over tijd en ruimte** en niet het creëren van nieuwe bezoekdruk pieken.
- De **balans tussen aantal bezoekers en draagkracht** van de natuur- en leefomgeving en leefbaarheid beperkt zich tot incidenteel een piek en wordt teruggedrongen op de plekken waar de balans nu negatief is.

- Alle inwoners vinden **passend openbaar toegankelijk recreatieaanbod** in de gemeente Rheden.
- Zowel inwoners als ondernemers zijn zich bewust van de voordelen die bezoekers met zich meebrengen.
- We stimuleren **duurzaam reizen** zowel naar de (natuur)gebieden toe als in de (natuur)gebieden zelf en perken gemotoriseerd verkeer op de Veluwezoom in.
- We hechten waarde aan ondernemers die serieus bezig zijn met **duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen** (denk aan drinkwaterbesparing, CO2-reductie, consuminderen en afname lokale producten). We staan positief tegenover initiatieven met aantoonbaar aandacht voor het milieu, de natuur- en leefomgeving.
- Daggasten dragen financieel bij aan onderhoud en beheer van de recreatieve infrastructuur.

Strategie

Om deze ambitie te realiseren zetten we in op drie strategieën die bijdragen aan het creëren van Waardevol Toerisme (zie figuur 3.1): bestemmingsmanagement, bestemmingsontwikkeling én bestemmingspromotie. Met andere woorden: **we gaan sturen op balans en het aanbod onder andere in de kernen, uiterwaarden en het agrarische gebied versterken én beter zichtbaar maken.**

FIGUUR 3.1 MODEL WAARDEVOL TOERISME

Uit de analyse komt naar voren dat op sommige locaties, zoals op de Veluwezoom (met name rond de Posbank en het bezoekerscentrum) op bepaalde momenten overlast wordt ervaren door overtoerisme / teveel dagbezoekers: daar is **bestemmingsmanagement** van toepassing. Op andere plaatsen, zoals in de dorpen, wordt nog te weinig geprofitteerd (door ondernemers en inwoners) van de positieve effecten die toerisme en

recreatie kunnen hebben op de lokale economie en leefbaarheid doordat er weinig voorzieningen zijn of deze nog niet beleefbaar zijn gemaakt: daar is **bestemmingsontwikkeling en bestemmingspromotie** nodig.

In onderstaand schema hebben we de belangrijkste uitdagingen benoemd en staat waar we aan gaan werken.

Recreatie en toerisme in balans met de natuur- en leefomgeving

WAAR ZETTEN WE OP IN?

Speerpunt 1: Spreiden van bezoekers in tijd en ruimte

- Goed gastheerschap
- Bewustwording creëren (over de waarde van de natuur en impact van het bezoek)
- Groei regionaal opvangen
- Bezoekers Veluwezoom verleiden tot doordeweeks bezoek

Speerpunt 2: Aanbod versterken

- Verbreding van het aanbod en seizoensverlenging
- Impuls verblijfsrecreatie
- Kansen voor agrotourisme
- Kansen voor erfgoed- en cultuurbeleving
- Kansen voor de IJssel en uiterwaarden
- Veluwebeleving in de dorpen

AAN WELKE UITDAGING WERKEN WE?

Hoge bezoekdruk beter in balans brengen met de natuur- en leefomgeving

De gemeente Rheden trekt jaarlijks veel dagbezoekers van dichtbij en verder weg. Het dagbezoek concentreert zich nu grotendeels rondom de Posbank. Dat leidt tot een hoge druk op de natuur- en leefomgeving. De belangrijkste trekpleister van de gemeente is daarmee onze grote kracht, maar tevens veroorzaker van uitdagingen. De belangrijkste uitdaging is echter niet dat er (te) veel recreanten komen, maar dat recreanten zich onvoldoende spreiden over de gemeente én inwoners en ondernemers in de kernen onvoldoende profiteren, blijkt uit de analyse.

Naar verwachting zal het aantal recreanten de komende jaren toenemen. Deze natuurlijke groei kunnen we niet tegengaan, maar het opvangen van deze groei is in onze ogen écht een regionale opgave.

Economisch profijt vergroten: daggasten verleiden langer te verblijven en verblijfsaanbod

Veel daggasten in de gemeente Rheden ondernemen activiteiten die op natuur gericht zijn, zoals wandelen en fietsen. In vergelijking met bijvoorbeeld cultuurbezoekers geven ze minder uit. Bovendien hebben wandelaars, fietsers en motorrijders geen bedrijf of voorziening nodig om hun activiteit uit te oefenen. Zo blijft de werkgelegenheid in de vrijetijdsector (licht) achter in de gemeente Rheden in vergelijking met het provinciaal en landelijk gemiddelde. En de lokale middenstand geeft aan (te) weinig te profiteren van het dagbezoek.

Daarnaast is het aantal verblijfs gasten in de gemeente Rheden beperkt qua omvang. De bedden capaciteit is in verhouding tot omliggende gemeenten gering.

Toeristische potentie gehele gemeente beter benutten

De toeristische potentie van de gemeente Rheden in haar geheel wordt onvoldoende benut. Er is wel potentieel, zoals het cultuur- en erfgoedaanbod, de verschillende kernen met ieder een eigen identiteit, het platteland en in mindere mate ook de uiterwaarden en IJssel. Die plekken zijn nu echter beperkt beleefbaar. Om het potentieel te benutten moet worden geïnvesteerd in productontwikkeling en informatievoorziening over wat er allemaal te doen is én waar. Ondernemers krijgen de ruimte om kansen te verzilveren, zodat recreatie en toerisme (nog) sterker bij gaat dragen aan de lokale economie en het in stand houden van voorzieningen. Balans is hierbij het toverwoord. Het belangrijkste doel is alternatieven bieden om bestaand bezoek beter te spreiden. Uiteraard moet rekening worden gehouden met wat mogelijk is binnen bestaande kaders, zoals de Natura2000 wetgeving en recreatiezonering ¹ en een integrale afweging worden gemaakt.

¹ Zie <https://www.gelderland.nl/projecten/recreatiezonering-op-de-veluwe>.

Speerpunt 3: Lusten en lasten in balans

- Bewustwording creëren
- Daggasten financieel bij laten dragen

Lusten en lasten in balans

De Veluwezoom wordt jaarlijks drukbezocht. Inwoners en bezoekers maken gebruik van het uitgebreide netwerk aan paden, routes en recreatieve voorzieningen, zoals bankjes en informatiepanelen. Het onderhoud en beheer van deze recreatieve infrastructuur, de openbare ruimte en natuur is echter kostbaar.

Daggasten betalen geen toeristenbelasting, zoals de verblijfsgast en dragen daarmee niet standaard bij aan de instandhouding van voorzieningen terwijl ze daar wel gebruik van maken.

Speerpunt 4: Promotie en informatievoorziening

- Toeristisch profiel ontwikkelen
- Informatievoorziening en gebiedsmarketing verbeteren

Eenzijdigheid toeristisch-recreatieve profiel veranderen

Uit de analyse blijkt dat de gemeente Rheden op dit moment nog een redelijk eenzijdig toeristisch-recreatief profiel heeft met een sterke focus op de natuur. Om bezoekers meer te spreiden en de potentie van de hele gemeente beter te benutten is het belangrijk dat een ander profiel wordt geschetst. Daarmee kunnen we laten zien dat de gemeente Rheden meer te bieden heeft dan alleen het Posbankbezoek.

Speerpunt 5: Goede en aantrekkelijke recreatieve verbindingen en bewegwijzering

- Toegankelijkheid Veluwezoom
- Beter benutten bestaande infrastructuur

Bezoekersstromen beter reguleren

Het dagbezoek in de gemeente Rheden concentreert zich nu met name rondom de Posbank. Om bezoekers te verleiden andere plekken te bezoeken zijn goede verbindingen tussen de verschillende gebieden van de gemeente én daarbuiten van belang.

Onder verbindingen verstaan we recreatieve routes voor bijvoorbeeld fietsers, maar ook het openbaar vervoer en de toegankelijkheid van toeristische en recreatieve bedrijven. Deze verbindingen dragen bij aan het beter reguleren van de bezoekersstromen; gebieden waar nog niet zoveel bezoekers komen kunnen beter worden ontsloten en drukke of kwetsbare gebieden ontzien.

Toelichting

Hieronder hebben we kort toegelicht wat we bedoelen met bestemmingsmanagement, bestemmingsontwikkeling en bestemmingspromotie en waar welk speerpunt onder valt.

Bestemmingsmanagement

Een bestemming in balans profiteert optimaal van de voordelen van recreatie en toerisme, terwijl de negatieve effecten tot een minimum worden beperkt. Om dit te realiseren is bestemmingsmanagement nodig; waar willen we bezoekers ontvangen en wanneer. Het uitgangspunt is dat de vrijetijdsector een grote(re) bijdrage levert aan maatschappelijke opgaven en de brede welvaart van de inwoners van Rheden door onder andere het in stand houden van voorzieningen.

Hieronder vallen speerpunt 1, 3, 4 en 5.

Bestemmingsontwikkeling en bestemmingspromotie

We staan positief tegenover het toevoegen van nieuw aanbod op plekken waar nog ruimte is om meer bezoekers te ontvangen. Op welke plekken nog ruimte is moet nader worden onderzocht. Ontwikkelingen vinden plaats op passende schaal: een nieuw initiatief of uitbreidingsplan moet passen bij de aard en schaal van de natuur- en leefomgeving. In de (grotere) kernen zijn kleine tot middelgrote verblijfsaccommodaties passend en in het agrarisch gebied kleinschalige accommodaties. Zie de begrippenlijst in de bijlage voor een toelichting hierop. Het is daarbij aan de initiatiefnemer om aan te tonen hoe een plan past bij de omgeving. Daar waar het niet kan trappen we op de rem om overlast te voorkomen en onze kernkwaliteiten te waarborgen.

Deze kwaliteitsimpuls draagt bij aan het beter benutten van de potentie van de hele gemeente en het verleiden van bezoekers om andere delen van de gemeente te bezoeken. Enerzijds ontstaat hierdoor nieuw aanbod voor inwoners en bezoekers en anderzijds zorgt dit voor meer bezoekers op locaties waar ondernemers ook van kunnen profiteren.

Hieronder vallen speerpunt 2, 4 en 5.

3.2 De speerpunten

Speerpunt 1: het spreiden van bezoekers in tijd en ruimte

Waar zetten we op in?

Door het aantal bezoekers beter te verdelen over de Veluwezoom en de rest van de gemeente Rheden kan de overlast die nu op piekmomenten ontstaat worden gereduceerd.

Spreiding bezoekers

Dit gaan we doen door de huidige informatievoorziening te verbeteren - waar is het rustig en druk en waar is wat te doen - door betere bewegwijzering in het gebied en gedrag te beïnvloeden middels nudging. Bij nudging worden mensen subtiel gestimuleerd om zich op een gewenste wijze te gedragen. Een voorbeeld van nudging is een aantrekkelijke wandelroute ontwikkelen in een gebied waar het aantal bezoekers nu nog beperkt is en de natuur niet in het geding komt. We zoeken hiervoor aansluiting bij het Masterplan Welkom Veluwezoom.

Daarnaast maken we waar mogelijk gebruik van data en reeds opgedane kennis. We kunnen leren van ervaringen die andere gebieden hebben opgedaan rondom het spreiden van bezoekers. Op de Veluwe spelen al initiatieven om beter te sturen op bezoekersstromen, maar ook op andere plekken in het land. Hierbij kan worden gedacht aan een bezoekersdrukke monitor om de drukte in een gebied te laten zien of het herhaaldelijk uitzetten van een inwonersonderzoek om de effecten op de leefbaarheid te monitoren. Ook kunnen de effecten op de leefbaarheid meegenomen worden in de te ontwikkelen lokale brede welvaartsmonitor.

Goed gastheerschap

Een goed samengesteld product is bepalend voor een fijne toeristisch-recreatieve beleving. Dat samengestelde product bestaat uit meerdere onderdelen, zoals vervoer, verblijf, dingen om te doen (oftewel 'vermaak') en de omgeving. Het samengestelde karakter van het toeristisch-recreatieve product betekent dat er veel partijen betrokken zijn die allemaal een

stukje van het product creëren en beïnvloeden. Door samen te werken en naar elkaar door te verwijzen – goed gastheerschap – kunnen we de gasten naar de plekken gidsen waar de recreatiedruk het kan dragen; spreiden. En ervoor zorgen dat er meer samenhang ontstaat in de beleving die we onze gasten bieden. Zo worden we een sterkere bestemming.

Bewustwording creëren

Onder bewustwording verstaan we het uitleggen aan de bezoeker én onze eigen inwoner wat de waarde is van de natuur in al haar facetten (bodem, water, ondergrond et cetera) en waarom iets wel en niet kan in de natuurgebieden. Door bewustzijn te creëren kun je makkelijker gedragsverandering stimuleren. Met als doel bezoekers te verleiden om andere gebieden binnen de gemeente te bezoeken op een duurzame manier. Daarbij stimuleren we het gebruik van duurzaam vervoer. Dit bewustzijn kunnen we onder andere bereiken door samen met ondernemers goede informatie te ontwikkelen en verspreiden gericht op de bezoeker én onze eigen inwoner. De sector heeft hier ook nadrukkelijk een rol in. Ondernemers en organisaties zijn immers de gastheren en -vrouwen van onze gemeente.

Groei regionaal opvangen

Het aantal bezoekers zal de komende jaren toenemen. Het opvangen van deze groei is een regionale opgave. In regionaal verband (de Groene Metropoolregio en Veluwe-op-1) moeten we werken aan voldoende aantrekkelijke recreatieve voorzieningen dichtbij huis, zodat de druk op de Veluwezoom niet nog hoger wordt.

Bezoekers natuurgebieden verleiden tot doordeweeks bezoek

Tot slot gaan we onze inwoners en bezoekers verleiden om op doordeweekse momenten de Veluwezoom met een duurzaam vervoermiddel te bezoeken. Door te laten zien dat de natuur dan ook aantrekkelijk is én bovendien is het een stuk rustiger in het gebied. Samen met de sector en promotionele organisaties leggen we in de promotie en informatievoorziening de nadruk op de rustige momenten en locaties.

Speerpunt 2: Aanbod versterken

Waar zetten we op in?

Samen met de sector gaan we werken aan het verbeteren van de beleefbaarheid van het aanbod in de kernen, het agrarisch gebied en op langere termijn in de uiterwaarden en óp de IJssel. Daarbij zetten we onder andere in op het verlengen van het toeristische seizoen, want jaarrond exploitatie maakt de gemeente het hele jaar door aantrekkelijk en draagt zodoende ook bij aan het spreiden van bezoekers. Dit levert ook kansen op voor de dagrecreatie en horeca. Zij kunnen hierdoor jaarrond meer afzet genereren en (meer) personeel het hele jaar in dienst houden. Dat heeft een positief effect op de werkgelegenheid en continuïteit van personeel voor bedrijven. Evenementen vinden plaats in de dorpen en niet in Natura2000 of GNR gebied.

Voorzieningen voor alle doelgroepen

Daarnaast vinden we het belangrijk dat inwoners op een passende manier invulling aan hun vrije tijd kunnen geven in de gemeente Rheden. Zeker voor de kansrijke leefstijlgroepen, zie paragraaf 3.3. We kunnen niet garanderen dat alle recreatieve activiteiten kunnen worden ondernomen binnen de gemeentegrenzen. Daar hebben wij geen directe invloed op. Bovendien is er in de directe omgeving veel te doen, zoals in Arnhem met haar vele winkels, cultuuraanbod en horeca en recreatiegebied Rhederlaag. Dat is juist de kracht van onze centrale ligging en moeten we benutten. We streven ernaar om zoveel als mogelijk voor alle inwoners openbare recreatieve voorzieningen te bieden.

We zien vijf kansrijke ontwikkelrichtingen:

1. Impuls verblijfsrecreatie

Een verblijfs gast draagt economisch gezien meer bij aan een bestemming dan een daggast die gaat wandelen, fietsen of met de auto een rondje rijdt. Het verblijfsrecreatie aanbod in de gemeente is in verhouding tot de rest van de regio beperkt. Daarom staan we positief tegenover het toevoegen van kleine tot middelgrote verblijfsrecreatie ontwikkelingen in de kernen en het agrarisch gebied. Passend binnen bestaande kaders, zoals Natura2000 wetgeving. Hierbij zal een integrale afweging moeten worden gemaakt.

Belangrijk is dat deze accommodaties bijdragen aan de brede welvaart en passend van schaal zijn. Het uitgangspunt is extensieve recreatie. Er is geen ruimte voor grootschalige ontwikkelingen. De enige mogelijkheid die we zien voor grootschalige accommodaties is op voormalige bedrijventerreinen. Bij de sanering van bedrijventerreinen hebben we daarom specifiek aandacht voor de recreatieve kansen.

Ook is het wenselijk om alle verblijfsrecreatiemogelijkheden (inclusief particuliere verhuur) binnen de gemeente Rheden beter inzichtelijk te maken. En we gaan kijken of we de toeristenbelasting tarieven kunnen differentiëren.

2. Kansen voor agrotourisme

De agrarische sector staat voor grote uitdagingen. Agrotourisme kan nieuwe verdienmodellen opleveren voor het platteland. Daarbij kan worden gedacht aan verschillende vormen van overnachten bij de boer en recreëren op de boerderij, zoals een speelboerderij, landwinkel en rustpunt. Daarmee wordt het platteland aantrekkelijker en een alternatief voor het bezoek aan de natuur. Aandacht voor natuurinclusief en duurzaam ondernemen is hierbij kansrijk.

Tot slot is gezondheid een kansrijk thema. Denk bijvoorbeeld aan goed en gezond eten van én op het platteland. Hiermee kunnen we ook bijdragen aan het creëren van een gezond leefklimaat binnen onze gemeente.

We stimuleren agrarische ondernemers om te verkennen of agrotourisme iets voor ze kan zijn. Uiteraard is niet elk agrarisch bedrijf hiervoor geschikt en niet voor elke agrariër is dit een interessante (neven)verdiensite, maar het is wel goed om de kansen inzichtelijk te maken. In onze gemeente zijn agrarische onderwijsinstellingen gevestigd die we hierbij kunnen betrekken.

3. Kansen voor erfgoed- en cultuurbeleving

De rijke cultuurhistorie van de gemeente Rheden wordt nog niet ten volle benut. Er zijn voldoende mooie verhalen te vertellen, onder andere over de rijke geschiedenis van het landschap, de landgoederen, schilders en schrijvers. Om deze verhalen tot leven te wekken is productontwikkeling nodig. Daarnaast kunnen erfgoedinitiatieven bijdragen aan het spreiden van bezoekers; het merendeel van het erfgoed is te vinden tussen de voet van de stuwwal en de IJssel. Hierbij kan worden gedacht aan het toevoegen van iconische kenmerken in het landschap en thematische routes.

Overigens is er al best wat aanbod, maar uit gesprekken met de sector blijkt dat ondernemers hier niet mee bekend zijn en het daardoor niet uitdragen. Onbekend maakt onbemind. Hier is zichtbaarheid en promotie dus ook een aandachtspunt.

4. Kansen voor de IJssel en uiterwaarden

Door het vrachtscheepvaartverkeer en de hoeveelheid grondeigenaren langs de IJssel is dat nu nog gecompliceerd, maar we zien wel kansen om de uiterwaarden en IJssel in de toekomst recreatief aantrekkelijker te maken en daarmee ook een aantal schandplekken, zoals de oude steenfabriek op een passende manier een nieuwe extensieve toeristisch-recreatieve functie te geven. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan struinroutes door de uiterwaarden met onderweg rustpunten en bezienswaardigheden, zoals kunstobjecten. Met aandacht voor het verhaal van het gebied, zoals het ontstaan en gebruik van het landschap door de jaren heen (denk aan de verschillende lopen van de IJssel, het steenbakkersverleden en de IJssellinie). De natuur in de uiterwaarden is kwetsbaar. Er is alleen ruimte voor extensieve vormen van recreatie en er moeten goede bufferzones worden ingericht om de kwaliteit van de flora en fauna in het gebied niet aan te tasten. Dit levert ook kansen op voor de jachthaven.

5. Veluwebeleving in de dorpen

De meeste bezoekers rijden nu langs de dorpen onderweg naar, meestal, de Posbank. De ondernemers in de dorpen profiteren hierdoor nauwelijks van deze bezoekersstromen. Dat komt ook omdat de dorpen geen 'Veluwebeleving' bieden. Daaronder verstaan we dat het 'Veluwegevoel' (heide, bos, rust, wild, landgoederen et cetera) zichtbaar is in de dorpen.

Daar moeten we als gemeente op in gaan zetten. Denk dan bijvoorbeeld aan promotionele activiteiten, thematische routes, iconen in het straatbeeld en openbare recreatieve voorzieningen, zodat bezoekers meer in de dorpen komen en daar ook meer reuring gaat ontstaan. Ook is het vanuit recreatie en toerisme wenselijk om het straatbeeld in zijn geheel aantrekkelijker te maken, bijvoorbeeld door klinkers te gebruiken in plaats van beton en Veluws groen in te passen. De ontwikkelingen rondom station Rheden dragen hier positief aan bij.

Ondernemers en verenigingen zijn hierbij nadrukkelijk ook zelf aan zet. De gemeente kan faciliteren, investeren in de openbare recreatieve infrastructuur en kennis delen, maar ondernemers moeten zelf de kansen grijpen om mee te profiteren.

Speerpunt 3: Lusten en lasten in balans

Waar zetten we op in?

De voordelen van toerisme worden niet door alle ondernemers en inwoners ervaren. We gaan de positieve impacts van recreatie en toerisme beter zichtbaar maken door informatie te delen en de gemeenschap te betrekken bij ontwikkelingen.

Daarnaast moeten daggasten bijdragen aan de lasten, waaronder het financieren van het onderhoud van de paden, routebordjes, bankjes, parkeerplaatsen en informatiepanelen. Daarvoor wordt aansluiting gezocht bij het Veluwe-op-1 programma Financiering Recreatieve Infrastructuur. Op deze manier kunnen we de lusten voor inwoners en ondernemers vergroten, terwijl we de lasten beperken.

Speerpunt 4: Promotie en informatievoorziening

Waar zetten we op in?

Uit de analyse blijkt dat de gemeente Rheden op dit moment nog een eenzijdig toeristisch-recreatief profiel heeft, waarbij met name wordt gefocust op natuurbeleving.

Om bezoekers meer te spreiden en de potentie van de hele gemeente beter te benutten is het belangrijk dat we een helder profiel hebben; waar staat de gemeente Rheden voor en welke beelden en verhalen horen daarbij.

Toeristisch profiel ontwikkelen

Daarom gaan we een toeristisch profiel ontwikkelen gebaseerd op ons DNA en verhalen uit het gebied. Met dit narratief kunnen we beter uitdragen waar de gemeente voor staat. Dat kunnen we meenemen in de informatievoorziening richting bezoekers en inwoners. Daarmee kunnen we ook laten zien dat de gemeente Rheden meer te bieden heeft dan alleen het Posbankbezoek. Het vertellen van andere verhalen draagt daarmee bij aan de spreiding van bezoekers over de gemeente Rheden.

Informatievoorziening en gebiedsmarketing verbeteren

Het toeristisch profiel en de verhalen dienen actief onder de aandacht te worden gebracht van de bezoeker (en inwoner). Om dit te realiseren is het noodzakelijk om de bestaande informatievoorziening en gebiedsmarketing te professionaliseren. Een aantal taken zijn nu belegd bij vrijwilligers van het Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Visit Arnhem Nijmegen en de gemeente doet zelf het nodige, maar de informatievoorziening en promotie is nu nog beperkt. Dit moet naar een hoger niveau worden getild om bezoekers en inwoners te verleiden ook andere delen van de gemeente te bezoeken.

Speerpunt 5: Toegankelijkheid en recreatieve verbindingen

Waar zetten we op in?

We streven naar kwalitatief goede verbindingen tussen de verschillende gebieden binnen de gemeente én daarbuiten, zoals tussen het agrarisch gebied en de kernen, langs de IJssel, maar ook tussen de gemeente Rheden en omliggende gemeenten.

Met verbindingen bedoelen we recreatieve routes voor bijvoorbeeld fietsers en wandelaars. Maar we verstaan hieronder ook het openbaar vervoer, de parkeervoorzieningen en toegankelijkheid van toeristische-recreatieve bedrijven. De toegankelijkheid van de Veluwezoom verdient hierbij speciale aandacht. Bij afsluiting van bepaalde toegangswegen voor gemotoriseerd verkeer (conform de plannen uit het Masterplan Welkom Veluwezoom) in het weekend en tijdens vakanties moeten inwoners en bezoekers die afhankelijk zijn van deze vormen van vervoer, bijvoorbeeld doordat ze slecht ter been zijn toegang behouden tot de natuur. Hier hebben we aandacht voor.

Beter benutten infrastructuur

Er zijn al heel veel routes binnen de gemeente Rheden. De focus ligt daarom niet zozeer op het toevoegen van extra infrastructuur, maar meer op het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Door een kwaliteitsslag, de routes meer zichtbaarheid te geven en aan de hand van de leefstijlvinder beter beleefbaar te maken kunnen de routes beter worden benut. We kunnen het belevingsgebieden gedachtegoed (vanuit Veluwe-op-1) gebruiken om de verbindingen die er al zijn een verhaal mee te geven en daarmee beter beleefbaar te maken.

Via deze verbindingen kunnen we de bezoekersstromen ook beter reguleren; gebieden waar nog niet zoveel bezoekers komen kunnen beter worden ontsloten en drukke of kwetsbare gebieden ontzien.

3.3 Randvoorwaarden

Om de speerpunten te realiseren moeten de volgende randvoorwaarden op orde zijn.

Rol van de gemeente en ambtelijke capaciteit

We gaan niet op de stoel van de ondernemer zitten, maar we kunnen ondernemers wel zo goed als mogelijk faciliteren, stimuleren en waar beschikbaar ruimte geven. Initiatiefnemers hebben namelijk behoefte aan een duidelijk standpunt van de gemeente en transparantie. Dat blijkt onder andere uit gesprekken die we met de sector hebben gevoerd. Daarnaast kunnen we ervoor zorgen dat de recreatieve infrastructuur in de basis op orde is en mee investeren in de promotie en informatievoorziening. Voldoende ambtelijke capaciteit is hiervoor noodzakelijk ook om de acties uit het uitvoeringsprogramma (zie hoofdstuk 4) te realiseren. Op dit moment is de ambtelijke capaciteit onvoldoende toereikend.

Voldoende financiële middelen

We kunnen de ambities alleen realiseren met voldoende financiële middelen. Daarvoor kunnen we niet alleen leunen op de sector, maar moeten wij zelf ook een financiële bijdrage leveren, want een paar honderd euro per jaar is voor een groot deel van onze ondernemers al een behoorlijke uitgave. Daarnaast kijken we ook naar de provincie en regio voor cofinanciering.

De initiatiefnemer staat centraal

De nieuwe Omgevingswet stelt de initiatiefnemer centraal. Dat betekent dat initiatieven goed onderbouwd zijn, in overleg met de omgeving zijn ontstaan, voldoen aan de uitgangspunten en kaders uit dit toekomstbeeld en de gewenste kwaliteiten toevoegen. Wij wegen af vanuit een 'ja, mits' houding.

Kansen per gebied

We staan als gemeente positief tegenover toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in:

- De kernen
- Het agrarisch gebied
- De uiterwaarden / beken en sprengen / IJssel

Initiatieven in deze gebieden die goed aansluiten bij de uitgangspunten uit dit document worden extra gestimuleerd en krijgen meer ruimte. Als gemeente denken we niet dat het raadzaam is om in het Nationaal Park Veluwezoom nieuwe toeristisch-recreatieve voorzieningen te ontwikkelen.

Een gast die past

We gaan bezoekers aanspreken die oprechte interesse hebben in ons gebied en de verhalen die ons gebied typeren. Daarbij zetten we niet actief in op het aantrekken van meer bezoekers. Met betrekking tot de binnenlandse markt focussen we op de geïnteresseerde liefhebber van natuur, landschap, erfgoed en cultuur; de leefstijlen inzichtzoeker en verbindingszoeker. Daarnaast zien we ook kansen om het aanbod voor de stijlzoeker en avontuurzoeker te verbeteren.

Duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen als uitgangspunt bij ontwikkelingen

Bij het realiseren van nieuwe initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme nemen we duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen als belangrijk uitgangspunt mee. Dat betekent dat initiatiefnemers die bij ons aankloppen moeten aantonen dat ze hier aandacht voor hebben. Ook bij de ontwikkelingen waar wij zelf voor aan de lat staan, bijvoorbeeld bebording of kleine recreatieve voorzieningen, zoals bankjes en openbare speelvoorzieningen, houden we hier rekening mee. We staan positief tegenover initiatieven met aantoonbaar aandacht voor het milieu, de natuur en leefomgeving.

4

Uitvoeringsprogramma 2025-2030

In dit uitvoeringsprogramma hebben we per speerpunt acties op hoofdlijnen geformuleerd. We leveren elk jaar een jaarplan op waarin we aangeven op welke acties we dat jaar in gaan zetten. Daarin vermelden we ook het benodigde budget en wie de trekkersrol oppakt. Eens in de zoveel jaar vindt een evaluatie plaats. Er is ruimte om de komende jaren het uitvoeringsprogramma bij te stellen indien gewenst en nodig.

Op voorhand: koppeling Masterplan Welkom Veluwezoom en Veluwe-op-1 samenwerking

In het Masterplan Welkom Veluwezoom is een aantal deelprojecten benoemd die betrekking hebben op recreatie en toerisme, zoals:

- Belevingsroutes ontwikkelen
- Digitaal gastheerschap
- Introductie Parkeer Route Informatie Systeem (PRIS)
- Informatievoorziening en marketing t.b.v. spreiding bezoekers

Deze acties ondersteunen wij en wij dragen hier graag aan bij vanuit recreatie en toerisme.

Daarnaast werken we intensief samen in Veluwe-op-1 verband en met de sector. Dat blijven we de komende jaren doen. We haken aan op de projecten die daaruit voortvloeien en een link hebben met waar wij de komende jaren op in gaan zetten, zoals Financiering Recreatieve Infrastructuur, Veluwse ontvangstlocaties en belevingsgebieden.

Speerpunt 1: het spreiden van bezoekers in tijd en ruimte

Legenda: Korte termijn = binnen 1 à 2 jaar | Middellange termijn = binnen 2 à 5 jaar | Lange termijn = over 5 jaar

Actie	Betrokkenen	Planning
<p>Lobby Groene Metropoolregio en Veluwe-op-1 We maken ons in de regionale samenwerking ervoor hard dat we met elkaar de groei van recreatie en toerisme opvangen door voldoende recreatieve voorzieningen 'dichtbij huis' te ontwikkelen.</p>	Gemeente Rheden	Doorlopend
<p>Verbeteren van de (online) informatievoorziening We gaan samen met het Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom en Visit Arnhem Nijmegen betere (online) informatievoorziening over de minder bekende delen van onze gemeente ontwikkelen in beeld en tekst. Daardoor worden bezoekers gestimuleerd om andere delen van de gemeente te bezoeken.</p>	Gemeente Rheden, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemers/ organisaties in R&T, Visit Arnhem Nijmegen	Korte termijn
<p>Betere bewegwijzering We gaan een bewegwijzeringssysteem ontwikkelen voor bezoekers die met het openbaar vervoer, de auto, fiets, al wandelend of op een andere manier onze gemeente bezoeken. Zo willen we de route van de dorpscentra naar het Nationaal Park voor voetgangers verbeteren, evenals van de treinstations naar toeristische hotspots. Op centrale plekken komen informatiepanelen met informatie over de omgeving. We haken hiervoor aan bij het Masterplan Welkom Veluwezoom (PRIS) en het beleidsplan Beter op Weg in de gemeente Rheden.</p>	Gemeente Rheden, gemeente Rozendaal, Natuurmonumenten, Veluwe-op-1, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemers / organisaties in T&R, Visit Arnhem Nijmegen, inwoners	Korte / middellange termijn
<p>Inzetten op nudging We gaan gebruik maken van nudging om bezoekers te spreiden over een gebied. Dat doen we door informatievoorziening via informatiepanelen in het gebied, de lokale middenstand en online stellen we een (rustigere) locatie voor om te bezoeken, wanneer een gebied te druk wordt- en productontwikkeling. Het is van belang dat de voorgestelde locatie ook aansluit bij de wensen van de bezoeker en op de locatie voldoende beleving wordt geboden. We gaan ook verkennen of we door middel van GPS-systemen en pushberichten bezoekers beter kunnen sturen.</p>	Gemeente Rheden, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemers / organisaties in T&R, Visit Arnhem Nijmegen	Korte / middellange termijn
<p>Bevorderen gastheerschap We gaan de komende jaren de cursus Gastheer van het landschap van IVN opnieuw beschikbaar stellen voor belangstellenden (ondernemers, organisaties én inwoners). Het doel hiervan is om de toeristische samenwerking in de gemeente te bevorderen en dat inwoners en ondernemers als ambassadeur van de gemeente functioneren.</p>	Gemeente Rheden, IVN, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemers / organisaties, dorpsbelangen, ondernemersverenigingen	Korte / middellange termijn
<p>Bewustwording creëren – educatie Door meer informatie beschikbaar te stellen over de waarde en kwetsbaarheid van het landschap en de natuur en welke recreatieve activiteiten waar gewenst zijn én waarom aan ondernemers, bezoekers en inwoners, kan worden bijgedragen aan het creëren van bewustzijn, bescherming en instandhouding van de natuur. Deze 'educatie' moet door onszelf en onze partners, zoals het Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom en Visit Arnhem Nijmegen worden meegenomen in de informatievoorziening en promotie van het gebied.</p>	Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen	Middellange termijn

Speerpunt 2: Aanbod versterken

Legenda: Korte termijn = binnen 1 à 2 jaar | Middellange termijn = binnen 2 à 5 jaar | Lange termijn = over 5 jaar

Actie	Betrokkenen	Planning
<p>Verkenning Ruimte We gaan verkennen waar we nog ontwikkelruimte zien binnen onze gemeente. De voorwaarden zoals geschetst in paragraaf 3.3 vormen hierbij een uitgangspunt.</p>	Gemeente Rheden, eventueel ondersteuning van een externe partij	Korte / middellange termijn
<p>Jaarrond exploitatie mogelijk maken We gaan verkennen of het mogelijk is om verblijfsrecreatie jaarrond te exploiteren. Dit biedt een betere uitgangspositie voor het behouden van het personeel en draagt bij aan de spreiding in tijd. Daarbij stimuleren we het gebruik van duurzame vervoermiddelen om andere pieken in het jaar van gemotoriseerd verkeer te voorkomen.</p>	Gemeente Rheden	Korte / middellange termijn
<p>Verblijfsrecreatiebeleid opstellen We gaan samen met onze collega's van RO een verblijfsrecreatie beleid opstellen. De punten die zijn opgenomen in dit document vormen hierbij een belangrijk uitgangspunt, zoals ontwikkelen op passende schaal en ruimte bieden in het agrarisch gebied. In dit nieuwe beleid willen we ook alle verblijfsrecreatie bedrijven in de gemeente Rheden inzichtelijk maken, waaronder de particuliere verhuur.</p>	Gemeente Rheden	Middellange termijn
<p>Particuliere verhuur Particuliere verhuur via platforms zoals AirBnB is in opkomst ook in onze gemeente. Er is echter weinig zicht op de omvang en effecten. Per 1 januari 2021 is de wet 'toeristische verhuur' ingegaan. De wet regelt dat gemeenten verhuurders die hun woning aan toeristen verhuren kunnen verplichten om een registratienummer aan te vragen. Dit geeft meer zicht op de adressen en personen die verhuren aan toeristen. We gaan verkennen of het zinvol is om de wet toeristische verhuur in te zetten en zo ja, op welke manier.</p>	Gemeente Rheden	Korte / middellange termijn
<p>Differentiatie toeristenbelasting We gaan onderzoeken of we de toeristenbelasting tarieven kunnen differentiëren, zodat de tarifiering beter aansluit bij het type verblijf en type gast.</p>	Gemeente Rheden	Middellange termijn
<p>Uitnodigingskader agrotourisme We gaan samen met onze collega's van RO, landschap en milieu een uitnodigingskader ontwikkelen voor agrarische ondernemers die de mogelijkheden van agrotourisme en/of recreëren bij de boer willen verkennen. In het uitnodigingskader benoemen we o.a. kansrijke doelgroepen, regelingen, wat wel en niet kan, wensen (zoals aandacht voor natuurinclusief ondernemen en gezond eten) en personen en partijen die kunnen ondersteunen.</p>	Gemeente Rheden	Middellange termijn

Vergroten van de zichtbaarheid van het cultuurhistorische aanbod

We gaan het bestaande cultuurhistorische aanbod in kaart brengen (welke initiatieven zijn er allemaal al), delen en beter zichtbaar maken. Daarnaast gaan we met de sector en onze collega's van cultuur en erfgoed de mogelijkheden verkennen om nieuw aanbod toe te voegen en wat wij vanuit onze gemeentelijke rol daarin kunnen betekenen.

Daarbij kan ook worden gedacht aan het vergroten van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van oorlogselementen uit de Eerste en Tweede Wereldoorlog.

Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, cultuur en erfgoedsector, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden

Korte / middellange termijn

Verkennen van mogelijkheden tot uitbreiding toeristische functies in de uiterwaarden en rondom de IJssel

We gaan de mogelijkheden verkennen om de uiterwaarden en IJssel in de toekomst meer beleefbaar te maken voor inwoners en bezoekers. Hierbij kan worden gedacht aan het in kaart brengen (middels een kanskaart) van interessante locaties voor uitzichtpunten, routestructuren en een nieuwe invulling voor de oude Steenfabriek.

Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, terreinbeherende organisaties en eigenaren, Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, Routebureau Veluwe, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden

Lange termijn

Veluwe beleving in de dorpen

We gaan met onze collega's van openbare ruimte bekijken of we kleine recreatieve voorzieningen kunnen toevoegen in de kernen, zoals picknickbanken, BBQ plekken, landmarks en Veluws groen. We brengen eerst in beeld waar nog voorzieningen ontbreken. En we bieden ruimte aan oeristisch-recreatieve initiatieven die bijdragen aan het in stand houden van onze ruimtelijke kwaliteit en de schandplekken aanpakken, bijvoorbeeld initiatieven die zich richten op een nieuwe functie voor een leegstaand of verpauperd pand.

Gemeente Rheden

Korte termijn

Aanbod voor iedereen & toegankelijkheid

We gaan onderzoeken of het toeristisch-recreatieve aanbod in de gemeente Rheden ook voldoende aansluit bij de wensen van mensen met een multiculturele achtergrond. Daarnaast gaan we inventariseren hoe het staat met de toegankelijkheid van de bestaande voorzieningen voor kwetsbare groepen. Om ervoor te zorgen dat er voor iedereen toegankelijk aanbod is in de gemeente Rheden.

Gemeente Rheden

Middellange termijn

Speerpunt 3: Lusten en lasten in balans

Legenda: Korte termijn = binnen 1 à 2 jaar | Middellange termijn = binnen 2 à 5 jaar | Lange termijn = over 5 jaar

Actie	Betrokkenen	Planning
<p>Deelname FRIS (Financiering Recreatieve Infrastructuur) Veluwe-op-1 We haken aan bij het programma FRIS Veluwe en staan positief tegenover (pilot)projecten die dagbezoekers stimuleren om financieel bij te dragen aan het beheer en onderhoud van de recreatieve voorzieningen, zoals betaald parkeren en vignetten. We gaan verkennen wat wij als gemeente hierin kunnen doen op onze terreinen.</p>	Gemeente Rheden, Veluwe-op-1, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezoom	Korte termijn
<p>Dagrecreatieve bezoekers bij laten dragen We gaan verkennen op welke manier we dagrecreatieve bezoekers- naast bovengenoemde actie, bij kunnen laten dragen aan hun bezoek aan onze gemeente en gebruik van onze voorzieningen, bijvoorbeeld middels een gemakkelijheidsretributie of vrijwillige bijdrage. We sluiten hiervoor aan bij de plannen uit het Masterplan Welkom Veluwezoom.</p>	Gemeente Rheden, Veluwe-op-1	Middellange / lange termijn

Speerpunt 4: Promotie en informatievoorziening

Legenda: Korte termijn = binnen 1 à 2 jaar | Middellange termijn = binnen 2 à 5 jaar | Lange termijn = over 5 jaar

Actie	Betrokkenen	Planning
<p>Verhalen gebied ophalen We gaan de verhalen van het gebied ophalen (bijvoorbeeld over het lager en hoger gelegen land, Gelders Arcadië, kuuroord Bethesda, de schilders en schrijvers et cetera) en deze inzetten bij de profilering van het gebied. Daarbij kijken we ook naar de belevingsgebieden van Veluwe-op-1.</p>	Gemeente Rheden, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen, Visit Arnhem Nijmegen	Korte termijn
<p>Ontwikkelen toeristisch profiel We gaan een toeristisch profiel ontwikkelen voor de gemeente Rheden. Daarvoor gebruiken we de verhalen uit het gebied. En we gaan keuzes maken (welke verhalen zetten we in de 'etalage' en welke in de 'displays' en 'schappen' van de spreekwoordelijke winkel). De verhalen helpen om een ander beeld van de gemeente Rheden te schetsen (naast het 'geijkte' natuurprofiel). Hierbij is het belangrijk dat de verhalen ook zichtbaar en beleefbaar zijn. Productontwikkeling is in sommige gevallen wellicht nodig.</p>	Gemeente Rheden, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Visit Arnhem Nijmegen	Middenlange / lange termijn
<p>Gebiedsmarketing We gaan het toeristische profiel en verhalen uit het gebied met daarbij behorende voorzieningen / activiteiten onder de aandacht brengen bij inwoners en bezoekers via online en offline informatievoorziening. We gaan kijken hoe we de gebiedsmarketing het beste in kunnen richten. Kan het Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom dit oppakken of Visit Arnhem Nijmegen of moeten we een coördinator aanstellen. De focus ligt hierbij op het beter spreiden van bestaande bezoekersgroepen.</p>	Gemeente Rheden, Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Visit Arnhem Nijmegen	Middellange termijn
<p>Suggesties ander dagje Rheden We ontwikkelen suggesties voor uitstapjes in de gemeente Rheden aan de hand van thema's, bijvoorbeeld een 'dagje cultuur snuiven', een 'dagje met kinderen op avontuur' of 'een dagje van streekproducten genieten'. En we maken de suggesties online (website, social media) en via folders zichtbaar.</p>	Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, ondernemersverenigingen, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden	Middellange termijn

Speerpunt 5: Toegankelijkheid en recreatieve verbindingen

Legenda: Korte termijn = binnen 1 à 2 jaar | Middellange termijn = binnen 2 à 5 jaar | Lange termijn = over 5 jaar

Actie	Betrokkenen	Planning
<p>Verbinden van bestaande recreatieve netwerken We gaan samen met Routebureau Veluwe kijken of en zo ja waar de kwaliteit van de bestaande recreatieve routenetwerken kan worden verbeterd en verbindingen nu niet optimaal zijn. Met als doel de druk op de natuur te verlichten.</p>	Routebureau Veluwe, gemeente Rheden	Middellange termijn
<p>Zichtbaarheid routes verbeteren We gaan de bestaande routes (de routenetwerken en losse thematische routes) beter zichtbaar maken.</p>	Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Routebureau Veluwe, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden	Korte termijn
<p>Toegankelijkheid natuur We gaan ons er hard voor maken dat bij afsluiting van bepaalde toegangswegen op de Veluwezoom voor gemotoriseerd verkeer in het weekend en tijdens vakanties inwoners en bezoekers die afhankelijk zijn van deze vormen van vervoer, bijvoorbeeld doordat ze slecht ter been zijn toegang behouden tot de natuur.</p>	Gemeente Rheden	Doorlopend
<p>Ontwikkelen belevingsroutes We gaan actief inzetten op het ontwikkelen van nieuwe gethematiseerde belevingsroutes en het bekender maken van de bestaande routes. Bezoekers moeten worden verleid om andere delen van de gemeente te bezoeken. Bijvoorbeeld een route ontwikkelen rondom de Carolinaberg in Dieren, een streekproductenroute, het Gelders Arcadië of een blotevoetenpad in het agrarisch gebied. We haken hierbij aan bij de plannen die in het kader van het Masterplan Welkom Veluwezoom worden gemaakt.</p>	Toeristisch Platform Zuidoost-Veluwezooom, Routebureau Veluwe, ondernemersverenigingen, dorpsbelangen, Visit Arnhem Nijmegen, gemeente Rheden, NS	Middellange termijn
<p>Aansluiting bestaande projecten en ontwikkelingen We blijven aansluiten bij de projecten die regionaal en Veluwe-op-1 breed worden uitgevoerd op het gebied van routenetwerken. De spreiding van de bezoekers over de Veluwe is niet alleen een taak van onze gemeente, maar van alle betrokken Veluwe-op-1 gemeenten. Daarnaast is de GMR bezig met het ontwikkelen van mobiliteitshubs in de regio. Er wordt verkend of in de gemeente een TOPhub gerealiseerd kan worden.</p>	Gemeente Rheden	Doorlopend
<p>Stimuleren gebruik e-vervoer We willen onze bezoekers in de gemeente de mogelijkheid geven om over te stappen op andere mogelijkheden om het natuurgebied te bezoeken. We onderzoeken of het netwerk van oplaadpunten voor elektrische fietsen voldoende is. Daarnaast onderzoeken we bij de afsluiting van de toegangswegen naar het Nationaal Park Veluwezoom of e-vervoer mogelijk is om de natuurbeleving voor mensen met een beperking te waarborgen.</p>	Gemeente Rheden	Korte termijn

Bijlagen

Begrippenlijst

Toerisme	Reizen met recreatieve of zakelijke doeleinden, inclusief overnachting = de verblijfsgast.
Recreatie	Alle activiteiten die iemand voor zijn plezier in zijn of haar vrije tijd onderneemt, zonder overnachting = daggast / recreant en voornamelijk eigen inwoners.
Verblifsrecreatie	Terrein in gebruik voor een meerdaags verblijf, zoals campings, bungalowparken, hotels, en jeugdherbergen.
Leefomgeving	De fysieke leefomgeving is de omgeving waarin wij als mensen leven, wonen, werken, reizen en recreëren.
De Veluwezoom	Tenzij anders vermeld verwijst 'De Veluwezoom' naar het Nationaal Park De Veluwezoom plus het bos- en heidegebied daaromheen gelegen. Onder andere Twickel en Middachten zijn hierin meegenomen.
Brede welvaart	Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid.
Nudging	Beïnvloeden van (keuze)gedrag door een zetje in de goede richting te geven.
Toeristisch profiel	Het duidelijk en bewust presenteren of communiceren van een bepaalde gebiedsidentiteit of gebiedskenmerken om zichtbaar te maken waar een toeristisch-recreatieve bestemming voor staat.
Toeristische-recreatieve knooppunten	Er zijn verschillende soorten toeristisch-recreatieve knooppunten: Toeristische Informatie Punten (TIP), Toeristische Overstap Punten (TOP) en koppelingen tussen TOPS en mobiliteitsknooppunten (hubs) wat TOPhubs worden genoemd.

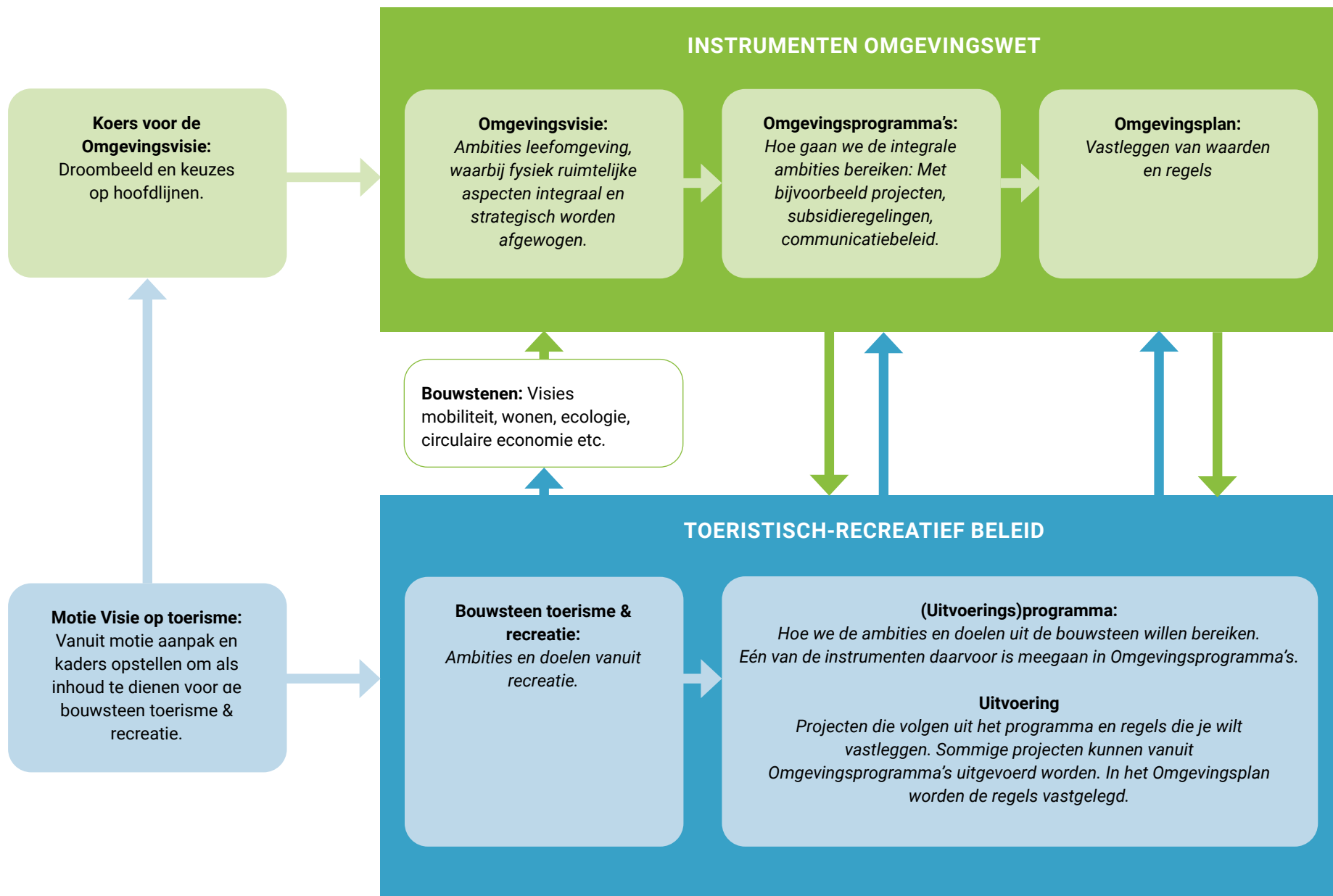
Wat verstaan we onder kleinschalig, middelgroot en grootschalig

Let op! Hiernaast genoemde afbakening is uitsluitend bedoeld om de begrippen beter te duiden en een indicatie af te geven van de omvang.

Indicatie omvang

Kleinschalig	Denk aan een kleine camping of bungalowpark tot 25 plaatsen. Een B&B met 4 slaapplekken, een kleinschalig hotel (tot 20 kamers) of kleinschalige groepsaccommodatie (tot 20 bedden).
Middelgroot	Een middelgrote camping of bungalowpark tot 200 plaatsen. Een middelgroot hotel (vanaf 20 tot 50 kamers) of middelgrote groepsaccommodatie (vanaf 20 tot 50 bedden).
Grootschalig	Een grootschalige camping of bungalowpark: vanaf 200 plaatsen. Een groot hotel vanaf 50 kamers en grote groepsaccommodatie (vanaf 50 bedden)..

Bijlage 1: Schema relatie tot omgevingsvisie

Bijlage 2: DNA & identiteit gemeente Rheden

Villa's, kastelen, landgoederen en buitenplaatsen

De gemeente Rheden wordt gekenmerkt door vele villa's, kastelen, landgoederen en buitenplaatsen, waaronder de kastelen Biljoen en Middachten. Dit komt voort uit de prachtige ligging, waardoor vele buitenverblijven van stedelingen hier gebouwd werden. De kastelen, landgoederen en buitenplaatsen zijn veelal particulier eigendom. De landhuizen of kastelen worden vaak bewoond en worden daarom slechts beperkt opgesteld. De landhuizen en kastelen worden soms bewoond of zijn in gebruik als overnachtingslocatie (Rhederoord) en daarom beperkt toegankelijk.

Uiterwaarden van de IJssel

De rivier de IJssel vormt de zuidoostelijke begrenzing van de gemeente. De IJssel heeft een belangrijke rol gespeeld in de handel en als verdedigingslinie.

Kleinschaligheid en gemoedelijkheid in de kernen

De gemeente bestaat uit zeven dorpen: De Steeg, Dieren, Ellecom, Laag-Soeren, Rheden, Spankeren en Velp. Iedere kern heeft een eigen karakter. Hieronder noemen we de meest opvallende kenmerken van de kernen:

- In **De Steeg** ligt kasteel en landgoed Middachten, Landgoed Rhederoord en een groot aantal andere rijks- en gemeentelijke monumenten. Ook ligt in De Steeg de parkeerplaats De Lappendeken. Een startpunt voor verschillende gemarkeerde wandelroutes.
- **Dieren** staat bekend als bakermat van de Gazelle. Hier vindt men de Gazellefabriek en het bijbehorende Experience Center. Watersporters kunnen terecht op het Apeldoorns Kanaal en vanuit Dieren kan je met een pont (voor auto, fiets en wandelaar) over de IJssel. Daardoor heeft Dieren een goede verbinding met de Achterhoek. Ook heeft Dieren een intercity treinstation. Gezinnen kunnen in Dieren terecht in de Spelerij.

- **Ellecom** is één van de oudste nederzettingen op de Veluwe. De 18e-eeuwse Middachter Allee leidt van De Steeg naar Ellecom. Door de beukenbomen aan weerszijden van deze weg wordt deze straat in de zomer ook wel een groene tunnel genoemd. De aanleg van meerdere buitenplaatsen halverwege de 19e eeuw en het ontstaan van de vele pensions en vakantieverblijven langs de Zutphensestraatweg rond 1900 geven het dorp karakter.
- **Laag-Soeren** was in de vorige eeuw bekend door kuuroord Bethesda. Men kwam destijds speciaal naar de gemeente Rheden, specifiek het kuuroord, om hun gezondheid te verbeteren. Tegenwoordig is het een wooncomplex, genaamd Landgoed Laag-Soeren. Laag-Soeren staat dan ook bekend om haar sprengen en beken. Daarnaast wordt er tegenwoordig vooral verbleven op Ardoer camping De Jutberg of Camping Boszicht.
- **Rheden** staat bekend als de 'poort' naar de Posbank en het Nationaal Park Veluwezoom. Het is één van de grotere kernen in de gemeente met meerdere winkels, restaurants en een treinstation op loopafstand van het bezoekerscentrum Veluwezoom en het centrum van Rheden. Ook kunnen bezoekers vanuit Rheden in de zomer met de veerdienst over de IJssel naar recreatiegebied Rhederlaag en De Liemers.
- **Spankeren** is van vroeger uit een agrarische nederzetting met eromheen Landgoed De Bockhorst, het Hof te Loo en de Gelderse Toren. De Spankerense Enk is een belangrijke archeologische vindplaats: ook in de prehistorie werd hier al gewoond en geboerd.
- **Velp** staat bekend om de vele buitenplaatsen, villa's, statige architectuur, monumentale panden in een groene, glooiende omgeving. Het centrum is relatief groot in vergelijking met de rest van de gemeente. Landgoed en Kasteel Biljoen ligt in Velp. Het uitgebreide landgoed is samen met landgoed Beekhuizen, dat oorspronkelijk ook bij Biljoen hoorde, gewaardeerd wandel- en fietsgebied. Velp is goed bereikbaar met de trein door het gelijknamige treinstation.

Bijlage 3: Leefstijlvinder

De leefstijlen geven inzicht in het gedrag, waarden en behoeften van recreanten en toeristen op basis van psychologische en sociologische kenmerken. De leefstijlsegmentatie onderscheidt zeven doelgroepen, ook wel leefstijlen genoemd, met allemaal een eigen vrijetijdsprofiel. Dit zijn de volgende zeven leefstijlen: Avontuur-, Plezier-, Harmonie-, Verbindings-, Rust-, Inzicht en Stijlzoekers. Deze Leefstijlvinder is het uitgangspunt voor de analyse van vraag en aanbod.

Harmoniezoekers

Harmoniezoekers zijn hartelijke, gezellige mensen, met veel interesse in anderen. Ze omschrijven zichzelf als gemoedelijk, vrolijk en zachtaardig. In het leven hechten ze veel belang aan geborgenheid, gastvrijheid en vriendschap. Ze nemen de tijd voor het gezin, trekken er graag op uit met (of naar) familie, vrienden en kennissen, en vinden een goede relatie met burens en familie heel belangrijk. Het hoeft voor hen allemaal niet zo vreemd; doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg.

Verbindingszoekers

Verbindingszoekers zijn, bovenal, geïnteresseerd in anderen. Het zijn behulpzame, evenwichtige mensen die zichzelf omschrijven als 'gewoon' en hartelijk. Voor Verbindingszoekers zijn gastvrijheid, sociale verbondenheid en 'doe maar gewoon' belangrijke waarden. Ze vinden het dan ook belangrijk om een goede relatie te onderhouden met burens en familie, met harmonie en gezelligheid. Er voor elkaar zijn, dat is toch hartstikke normaal?

Rustzoekers

Rustzoekers vinden zichzelf hele gewone mensen. Ze omschrijven zichzelf als kalm, behulpzaam, bedachtzaam en zachtaardig. Ze houden van rust en regelmaat, en voelen zich het meest op hun gemak in hun eigen, vertrouwde omgeving. Ze vinden het fijn als ze lekker hun eigen gang kunnen gaan, en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Ze houden ervan om op hun gemak thuis te zijn, een beetje te tuinieren, te klussen en tv te kijken. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg.

Inzichtzoekers

Inzichtzoekers zijn bedachtzame, serieuze en intelligente mensen. Ook omschrijven zij zichzelf als evenwichtig en zakelijk. Ze vinden het niet erg om alleen te zijn, want dan kunnen ze mooi hun eigen gang gaan. De rust en ruimte om hen heen die ze daardoor verkrijgen vinden ze fijn. Belangrijke waarden voor Inzichtzoekers zijn rationaliteit, daadkracht, privacy/ rust en 'doe maar gewoon'. Maar ook vrijheid om te doen wat ze willen is erg belangrijk voor ze. Als ze niet op pad gaan naar culturele activiteiten of natuur, dan vinden ze het ook heerlijk om rustig thuis te zijn, een beetje te klussen, TV te kijken en het nieuws te volgen. Ze houden van informatie; 'meten is weten'!

Stijlzoekers

Stijlzoekers zijn intelligent, zelfverzekerd en doelgericht. Ze hebben een sterk karakter, en omschrijven zichzelf ook wel als zakelijk, ondernemend en leidinggevend. Stijlzoekers zijn graag onder gelijkgestemden, die waarden als ambitie, uitdaging en daadkracht met hen delen. En die waarderen dat de Stijlzoekers zeggen waar het op staat, ook als anderen het daar misschien niet mee eens zijn. Stijlzoekers gaan ervoor in het leven: zowel in hun werk, als in hun vrije tijd worden ze graag geprikkeld, en zoeken ze de uitdaging op. Verveling is niet aan hen besteed. Liever besteden ze hun tijd aan sporten en feesten. Gáán!

Avontuurzoekers

Deze recreanten zijn creatief, avontuurlijk, eigenwijs en geïnteresseerd in anderen. Ook omschrijven ze zichzelf als intelligent en ondernemend. Ze vinden het lekker om hun eigen gang te gaan, en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Als ze met anderen optrekken, dan zijn dat het liefst creatieve en vernieuwende denkers, of mensen die weten wat ze willen. Ze hechten veel waarde aan vrijheid, uniek zijn en genieten van het leven.

Plezierzoekers

Plezierzoekers zijn spontaan, vrolijk en gezellig. Ook omschrijven ze zichzelf als avontuurlijk, impulsief en eigenwijs. Waarden die ze belangrijk vinden zijn uitdaging, uniek zijn en succes in het leven. Ze hebben het liefst veel mensen om zich heen, en trekken er dan ook graag op uit met familie, vrienden en kennissen. Ze houden van leuke dingen ondernemen: voor hen staat plezier hebben in het leven op nummer één. Een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd!

Bijlage 4: SWOT analyse

In deze bijlage analyseren we de opgehaalde informatie met een SWOT-analyse. Hierbij focussen we met name op relevante aspecten voor dit toekomstbeeld. Zie voor de uitgebreide versie het achtergronddocument.

STERKE EN ZWAKKE PUNTEN, KANSEN EN BEDREIGINGEN VOOR DE GEMEENTE RHEDEN ALS TOERISTISCH-RECREATIEVE BESTEMMING

Sterktes

- S1) **De natuur in de gemeente is zeer aantrekkelijk** | Nationaal park de Veluwezoom, de andere natuurgebieden en de IJsselvallei zijn zeer aantrekkelijk voor bezoekers.
- S2) **De Veluwezoom staat al 'op de kaart'** | De Veluwezoom geniet al een grote naamsbekendheid, waardoor al veel bezoekers naar de gemeente Rheden komen.
- S3) **Groot aanbod cultuur en erfgoed** | Binnen de gemeente Rheden liggen vele landhuizen, landgoederen en kastelen.
- S4) **Nabijheid voorzieningen** | De afstand tot recreatieve voorzieningen is in vergelijking tot het landelijk gemiddelde in de gemeente Rheden dichterbij voor inwoners.
- S5) **Goede bereikbaarheid en aantrekkelijke recreatieve netwerken** | Door de drie treinstations, de A348 en de vele (recreatieve) routenetwerken kent de gemeente Rheden een goede bereikbaarheid.

Zwaktes

- Z1) **Beperkte beleefbaarheid en aantrekkelijkheid kernen en andere delen gemeente** | Beperkte openstelling van cultuur en erfgoedlocaties en beperkte informatievoorziening bij toeristische routes en in de kernen zorgen voor een beperkte beleefbaarheid.
- Z2) **Beddencapaciteit beperkt** | Rheden kent vooral kleinschalig verblijfsrecreatief aanbod, waardoor de beddencapaciteit, en daarmee het aantal verblijfs gasten, beperkt is.
- Z3) **Economisch profijt te beperkt** | De kernen van Rheden ervaren te weinig (economische) voordelen van de dagbezoeker van het gebied welke in grote getalen de gemeente bezoekt.
- Z4) **Er wordt beperkt ontwikkelruimte ervaren door initiatiefnemers** | Een vaak gehoorde oorzaak is dat plannen vastlopen op de ruimtelijke regels van de overheid.
- Z5) **De voordelen van toerisme worden niet voldoende uitgedragen** | De voordelen van toerisme voor eigen inwoners zijn niet bekend en zichtbaar genoeg.
- Z6) **Promotie en informatievoorziening beperkt en eenzijdig** | De informatievoorziening en (online) zichtbaarheid is nu te beperkt en het toeristisch-recreatief profiel is eenzijdig met een sterke focus op de natuur.

SWOT ANALYSE

Kansen

- K1) **Ontginnen van het aanbod: Gelders Arcadië** | Er kan beter ingespeeld worden op het cultuur en erfgoed aanbod in de gemeente Rheden.
- K2) **Ontwikkelingen rondom het derde waterverhaal benutten** | Er liggen kansen voor de gemeente Rheden om de IJsselvallei aantrekkelijker te maken voor bezoekers.
- K3) **Bezoekersmanagement o.b.v. drukte werkt** | Door 'verborgen parels zichtbaar en beleefbaar te maken' laten toeristen zich sturen om minder drukbezochte plaatsen te bezoeken.
- K4) **Consensus over de overlast op piekmomenten** | Er lijkt bij vrijwel alle betrokkenen consensus te zijn over dat de huidige pieken in bezoekersaantallen tot overlast leidt.
- K5) **Opknappen station Rheden** | Dit biedt kansen in het stimuleren van duurzame mobiliteitsvormen (OV-fiets) en het verleiden van bezoekers naar de kernen middels wandel- of fietsroutes.
- K6) **Ontwikkelingen agrarische sector** | Veranderingen in de agrarische sector biedt kansen voor agrotourisme, het versterken van de natuur en het verder ontwikkelen van het gebied tussen de kernen en IJssel.
- K7) **Aantrekkingskracht regio** | Samenwerken in regioverband biedt kansen om elkaar te versterken, de bezoekersdruk te verdelen en een meer diverse doelgroep aan te trekken.

Bedreigingen

- B1) **Kernkwaliteit natuur kan onder druk komen te staan** | De grote bezoekersdruk heeft een impact op de natuur en infrastructuur wat ervoor kan zorgen dat de aantrekkingskracht van de Veluwezoom vermindert.
- B2) **Het aantal bezoekers aan het Nationaal Park Veluwezoom neemt de komende jaren toe**
- B3) **Nationale en regionale regelgeving kan recreatieve ontwikkelingen beperken** | Veel natuur in o.a. het Nationaal park De Veluwezoom is kwetsbaar en de natuurwetgeving is streng.

